

YA:SUKUNU HIDO TABO MAKATE MIYA:TIYA:

*Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadu-
lateledawate Godokono Tabo Dolamagiya:*

Ma:t 3:1-12; Luk 3:1-18; Yon 1:19-28

¹ Ya:su Kelisoko ba: Godokono Oemedawala ba:gala ebenu Gudula, ba:bene Ya:sukunu Hido Tabo da:tupuimiya: ba:moe ba:be mabula.

² Ba: hibila, Godote dopamo ebenu ukui hawakalimidawa Aisayako ipuwado Kelisokono pe komoma: ebenu Bukamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya:,

“Nale Kelisokono dopo hapuamo naenu tabo atadawa kopoemema:nemo, ebete ebenu gabo kopihiduimima:.” ✧

³ Iyo, lumagiti dito hopolo tabo ba:ma ka:na ibulu kopegoema:ne, ‘Kodawoenu gabo na:hiduima:la;, ebenu gabo na:tuputupuima:la:!’ ” ✧

⁴ Ba:be mabuma: Yonete a:puluhukuya:. Ebete tawakalubi dito hopolo beyamo ba pewadulatele Godokono tabo ba:ma ka:na polamagiya:, “La:enu kubane ohobila:te beyamo aduti komo lawema: na:pelama:la;, ba:bene Godote la:enu kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta.”

✧ ⁵ Ba:bema: tawakalubi hiliyonomate Yudiya hopone ba:gala Yelusalema ko habane tolamiya:

Yonekono tabo ulihoma:, ba:bene iba:te ibino kuba da:nehawakalilameholiya:, Yonete ibi Yodane Tulilo beyamo ba:bo wadulателиya:. ⁶ Ba:ba tetelo Yonekono emede komo komopino emede komo huiyaha:, mabu ebete ka:molo-goe ipo kuba kaliko kau-goe tama kamaka:go pulinakui, ba:gala ebene baa: wawaka ba:gala molo benahanakui. ✧

⁷ Yonete Godokono tabo ba polamagi na:goiya:, “Eta lumagiti naeno gala hapuni ba:pena. Ebene helo konomote naeno helo na:gogolona, ba:bema: na hidoenoha: nale hopamo tudiwatate ebene nato ukulalemema:. ✧ ⁸ Nale la: beyamo wadulatelemata, huiyatiya ebete Godokono Gobogobamo la: kopewadulatelema:na:ta.”

Yonete Ya:suku Beyamo Dadutiya:

Ma:t 3:13-17; Luk 3:21-22

⁹ Ba:ba tetelo Ya:suku Ga:lili hopeno Nasalete habane pete, Yonete Yodane Tulilo ebe beyamo ba:bo adutiya:. ¹⁰ Ya:suti beyane ba podolo ba:ba tetenomolo Godote ebene Hunu Haba a:hiya:midutalo ba:bo umiya:, ba:bene ebete Godokono Gobogobo bumiya: ebetamo gimai holamo da:pihitigutiya:. ¹¹ Ba:bene tabote Hunu Habane ba:ma ka:na pihitiguya:, “Ama:naeno kapiya Gudunomolata. Na ama:tamo na:kalakalutamo.” ✧

Saitanate Ya:suku Kuba Gabamo Kemogabuima: Ebetamo Duluhukuya:

Ma:t 4:1-11; Luk 4:1-13

✧ **1:6:** 2Gaw 1:8; Ma:t 11:8 ✧ **1:7:** Oel 13:25 ✧ **1:11:** Ohale 2:7; Ais 42:1; Ma:t 12:18; Mak 9:7

¹² Ba:ba tetenomolo Godokono Gobogobote Ya:suku dito hopamo na:magatuya; ¹³ ba:bene ebete dito hopolo 40 hegela ba nemedede, Saitanate kuba gabamo kemogabuimima: ebetamo ba:bo uluhukuya:. Ba:bolo hiya:hiya: helohelo ilinate na:pola:nuya:, huiyatiya Godokono nopopa:te ebe na:buiya:miniya:.

Ya:suti Ebedo Oko Da:tupuimiya:

Ma:t 4:12-17; Luk 4:14-15

¹⁴ Ba:bene gabomana:te Yoneko du genamamo dihatiya:, ba:ba tetelo Ya:suti Ga:lili hopamo Godokono Hido Tabo olamaga:go ba:bo piya:.

✧ ¹⁵ Ebete na:pegoiya:, “Hido tete ba: a:pe. Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete tatalila, ba:bema: la:eno kubane ohobila:te Hido Tabo hibima: na:mida:la:.”

Ya:suti Daha Uwateholepi Netewa-netewa Duwatiya:

Ma:t 4:18-22; Luk 5:1-11

¹⁶ Ba:bene Ya:suku Ga:lili Bobo dododo ba tonato, ebete daha uwateholepi netewapi ba:bo nulamiya:, Saimonoko ba:gala ebene ekawi A:nduluku iba:te daha kamahamo na:hutiya:.

¹⁷ Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: na na:ta:mahena:la:, ba:bene nale la: tawakalubi uwatepima: komidilima:nemata.”

¹⁸ Ba:ba tetenomolo iba:te ibino kamahu miya:palete Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

¹⁹ Ba:bene Ya:suti nanekela:mo gala katote Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebene ekawi Yoneko ba:bo kanulamiya:, iba:te ibino bogelo emedehote

✧ **1:13:** Ohale 91:11-13 ✧ **1:14:** Mak 6:17 ✧ **1:15:** Ma:t 3:2

kamahu bihiduilamitiya. ²⁰ Ya:suti ibi da:ka:lamiya; ba:ba tetenomolo iba:te ibino nabiwi Sebediko miya:pate Ya:suku ba:bo ta:matuya; huiyatiya ibino nabiwino mani oko dowatihonama: ba:bi komo dubate eba:go bogelo pola:nuya:.

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Luk 4:31-37

²¹ Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Kapenyama habamo tolamiya. Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo ebete ibino baidi ibubulamehole genamamo tote ibi da:niya:tulamitiya; ²² iba:te ebene tabamo na:hanohanohutiya; mabu ebete Godokono heloamo iya:tulamitiya: huiyatiya ebe ibino Godokono Tutumu iya:tulamepi huiyaha: ✧

²³ Ba:be atu tetelo kuba gobogobagoeno dubuti ibino baidi ibubulamehole genama gulu na:lutiya; ²⁴ ba:bene ebete gaa:tepahalo na:goiya; “Ya:su Nasaletenapi, ama: atamo bada komo na:kododiomena? Ama: a kubahia:mema: ka:pa:wa? A:iye, na iya:tawala amia:no komo, ama: ba: Godokono Hido-talona Dawalata!” ✧

²⁵ Ya:suti huiyatiya ebe na:kiyahamiya; “Ama: kodakodate, ebegodone nuluhuka!”

²⁶ Ba:bene kuba gobogobote gaa:tepahago ba:gala ewagelehago dubuino apene duluhukuya; ✧ ²⁷ tawakaluba:te ba:be komoma: na:hanohanohutiya: . Etate eta goemenakui, etate eta goemenakui, “Moe badala:ka? Moe eta hiya:

✧ **1:22:** Ma:t 7:28-29 ✧ **1:24:** Mak 5:7 ✧ **1:26:** Mak 9:26

uli iya:tulame komola:ka? Ba:moe dubuino helo konomola! Numa:la:, kubakuba gobogobate ebeno tabamo a:papamila!”²⁸ Ba:bema: hibila, ba:be atu hegelalo Ya:sukunu oko owati tabote ba:be Ga:lili hopo konomamo ba: dito tuya:, iyo, puya:te ba:bolo demedehonama: ibi hiliyonomate ebeno komoma: tabo ba:bo nikiyahuya: ✧

*Ya:suti Saimonokono Moto Kakidubu
Da:hiduimiya:*

Ma:t 8:14-17; Luk 4:38-39

²⁹ Ba:bene Ya:imesiko Yoneko iba:te Ya:sukuba: Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamane pikuliti, Saimonoko A:nduluku ibi netewapino genamamo tolamenomo tolamiya:.³⁰ Ba:bolo Saimonokono moto kakidubu ape koe tawetawa:go watitiya:, ba:bene tawakaluba:te ba:moe kamenoen komoma: Ya:suku ba:bo ga:lamiya:.³¹ Ba:bema: Ya:suti ebetamo pete ebe kokotamo da:padipatiya: ebeno tawetawete na:wibuya:, ba:bene ba:be kamenate mahigate ibi mabuma: baa: okalimi oko ba:bo tupuimiya:.

*Ya:suti Hiliyonomo Temetema:gopi
Da:hiduilameniya:*

Ma:t 8:16-17; Luk 4:40-41

³² Ba gapogapohona hegelate da:nihila:minaniya:, habaluba:te hiliyonomo temetema:gopi ba:gala kuba gobogobagopi Ya:sutamo ba:bo magaheleniya:,³³ ba:bene komo ibi hiliyonomate genama gigiho dopo hapulu pepola:nuya:.³⁴ Ba:ba tetelo Ya:suti ibi ipuwalo

✧ **1:28:** Ma:t 4:24

komo hiya:hiya: temetema:gopi hiliyonomo hiduilamenate, ba:gala hiliyonomo kuba gobogobo komopa:godone ba:bo oelameniya:. Ba:bi kuba gobogobo iya:tawahala Ya:suku ba: Godogodone piya:, ba:bema: iba:te ebene komo kohawakalimima: ebete tabo ga:la talona bihatelameniya:. ☆

Ya:suti Ga:lili Hopo Konomolo Godokono Tabo Da:nolamaginakui

Luk 4:42-44

³⁵ Ba:be du tetenomolo owaloho hapuamo Ya:suti ebene u wata bahini mahiganate, ebe ha:kiya tataba hopamo tonate Godokoba: tabo ba:bo nega:laniya:. ☆ ³⁶ Ba:bene duiduiyalo Saimonoko ba:gala ebene mabulubi iba:te Ya:suku ohowadima: da:tolamiya:, ³⁷ iba:te ebe numiti na:nega:lamiya:, “Hiliyonomo tawakaluba:te ama: bohowaditata.”

³⁸ Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Kubaha:, a kotolamiya:. Nale komo habahabalo Godokono tabo konolamagima:nemo, mabu na ba:bema: piya:mo.”

³⁹ Ba:ba tetelo ebete Ga:lili hopoenon hiliyonomo habahabamo tonakui, ba:bene ebete Yu tawakalubino baidi ibubulamemhole genama gulu Godokono tabo olamaginakui ba:gala ebete kuba gobogobo tawakaluba:godone akoelamenakui. ☆

*Ya:suti Kuitikuita:goeno Dubu Da:hiduimiya:
Ma:t 8:1-4; Luk 5:12-16*

☆ **1:34:** Mak 3:10-12 ☆ **1:35:** Ma:t 14:23; Mak 6:46 ☆ **1:39:** Ma:t 4:23; 9:35

⁴⁰ Ba:bene kuitikuita:goeno dubuti Ya:sutamo pete ebenu pupamo pemedete ebetamo koamo ba petoetoe na:pegoiya:, “Amia:no ubi ditama:na, ama:le na kohiduinamema:na:ta.”

⁴¹ Ya:suti ebe koamo malemaletelo ebenu kokoto hogaminante ebe ologilo na:goemiya:, “Na ubila, ama: na:hida!” ⁴² ba:bema: ba:ba tetenomolo kuitikuiti temetemetete ebegodone wibote ebe ba:bo hiduya:. ⁴³ Ba:bene Ya:suti ebe ba oeme koamo ba:ma ka:na kiyahamiya:, ⁴⁴ “Ama: naeno komoma:tawakalubi akanikiyalama:la:. Wadiyala ama:huiyatiya ba:moe tetenomolo tote amia:no ape Godotamo hawa:goeno ikamehodawatamo na:nemutuimiya:, ba:bene hawa:goeno malemale ilina Godotamo akona:nikamiya:, Mosesete dolamagiya: ba:ba ka:na. Ba:be komote tawakalubi kiya:tulamema:ne amia:no temetemetete a:wibui.” ☆

⁴⁵ Huiyatiya ba:be dubuti ba to tawakalubi hiliyonomo na:kiyahalamenatuya:, ba:bema: Ya:suti komo habahabamo hawakala toma:kamodobuya:ha:. Ba:ba tetene tupuimiti ebete huiyatiya dito hopolo emedenami, ba:bene hapuhapuni tawakaluba:te ebetamo pelamenakuya:.

2

Ya:suti Ape Kodakoda Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 9:1-8; Luk 5:17-26

☆ **1:44:** Hawi 14:1-32

¹ Ba:bene komo hegela da:wibohuya: Ya:suti Kapeniyama habamo gala na:kapiya:. Ebeta ebene genamalo da:lutiya: tawakaluba:te ulihuya:, ² ba:bema: komo ibi hiliyonomate da:pelamiya:, genama gulu ba:gala gigiho dopo hapulu eta habate kitanuya:ha:. Ba:ba tetelo Ya:suti Godokono tabo iba:tamo ba olamagita, ³ netewa-netewa dubate ape kodakoda temetema:goeno dubu ebetamo ba:bo agatuya:. ⁴ Mabu tawakalubi hiliyonomate ba:bolo na:pola:nuya:, ba:bi dubate Ya:suku tama:mo tolamema: gabohenola. Ba:bema: iba:te genama hunamo nalehawaminata, Ya:suti kebo ka:la:nuya: iba:te ba:be genamoeno hunu a:himiti temetema:goeno dubu tilago Ya:sutamo ba:bana nadutiya:. ⁵ Ya:suti ibino hibima: midi komo umilamete temetema:goeno dubutamo na:goiya:, “Hopodalagi, Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta.”

⁶ Huiyatiya komo Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:bo da:pola:nuya:, iba:te ba:be tabo uliti ibino tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidolutiya:, ⁷ “Ba:moe dubu awagalo kuba tabo badama: ka:goe Godokono holoholo hapulu? Kuba egeboledawa potela:ka? Ba: Godoko kapiyala!”

⁸ Ba:ba tetenomolo Ya:suti iya:tawuya: iba:te bada komoma: ukui da:miya:titiya:, ba:bema: ebete iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:eno tepo ipuwalo ba:moi komo demalagidolitama? ⁹ Ba:moe tabo kodakodala:ka: nale ba:moe temetema:goeno dubutamo goema:, ‘Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta?’

O ba:moe eta tabo goema: kodakodala:ka;, ‘Mahigate, amia:no tilo lawete na:toa?’
 10 Ba:bema: nale la: kiya:tulamema:nemata, na Tawakalubino Naniwigodolo* helo bitana ba:moe hopolo tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:.” Ba:bene ebete ape kodakoda temetema:goeno dubutamo na:goiya;, 11 “Nale ama: begoememata, na:mahiga! Amia:no tilo mokopa:midate genamamo na:toa.”

12 Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ebe ba umita, ba:be dubuti mahigate ebene tilo lawete tiyonomolo ba:bo tuya;, ba:bema: iba:te hibinomolo hanohanoholo na:ga:luya;, “Godoko hunamo nadipata:la:. A dopamo ba:mako komo kuminakuiha:!”

Ya:suti Libaiko† Da:ka:miya:

Ma:t 9:9-13; Luk 5:27-32

13 Ba:ba tetelo Ya:suti Ga:lili dodamo gala na:katuya;, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pelamiya;, ebete ibi ba:bo iya:tulamiya:;. 14 Ba:bene ebete ba petonato A:lapiyasikono gudu Libaiko ba:bo numiya, ebe ta:kese uwatedawala, ebete ebene oko habalo lutiya:;. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo na:goiya:;, “Na na:ta:mahena:;” ba:bene ebete mahigate Ya:suku na:ta:matuya:;.

* **2:10:** Tawakalubino Naniwi ba: Ya:sukunu mahilo etala. Ebe ba:ba tawakalubi hiliyonomoeno Naniwila, atumu Godoko ba: aeno Nabiwila. † **2:12:** Buka ka:lamiholelawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Libaikono eta mahilo ba: Ma:tiyutila.

15 Ba:bene tete nanekele da:petuya: Ya:suti ebe ta:matapa:go Libaikono genamalo ahiditi baa: ba nahuta, komo ta:kese uwatepi ba:gala Godokono Tutumu uwateha:pi iba:go na:pola:nuya:, mabu hibila, ba:makomako tawakalubi hiliyonomate Ya:suku beta:matuya:. 16 Babema: komo Pa:lisi kapiyuimipino[‡] tutumu iya:tulamepi iba:te ba:be komo dumiya:, iba:te Ya:suku ta:matapa:tamo na:ga:luya:, “Ebeta ta:kese mani ha:da ami-holo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu uwateha:pa:go baa: badama: ka:nanako?”

17 Ya:suti ba:be tabo uliti iba:tamo na:goiya:, “Hidohido tawakaluba:te dogetatamo a:katolama:mena:, huiyatiya tawetawa:gopa:te kotolamema:na:. Iyo, puya:te ha:kiya da:ga:lanana, ‘A hidohido tawakalubila,’ na ba:bakobako tawakalubi uwatema: kapiya:ha:. Na huiyatiya kubakuba tawakalubi kapiya uwatema: piya:mo, iba:te na kota:mahenema:.”

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo

Ma:t 9:14-15; Luk 5:33-35

18 Eta tetelo Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimi watowatopino ta:matalepi iba:te baa: nahaheno pola:nuya:. Ba:bene

[‡] **2:16:** Ya:suku tetelo Pa:lisi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala. Godote ibino iniwala:tamo Moseseko ipuwado dikalamiya: ba:bi Tutumu Tabo, ba:gala ibino iniwala:te ha:kiya kebe komokomo koko kukalama: da:ga:lanama:, Pa:lisi tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo komamo hidonomamo papamila:hanakuya:, ba:bene iba:te tawakalubi ba:ma ka:na ba iya:tulamena, puya:te ibino tabamo papamila:haheno iba:te ibi kubapima: ga:late iba:go kakapiyuiminakuiha:.

komo tawakaluba:te Ya:sutamo pelamete ebe na:palatediya:, “Keka: mabu Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi iba:te hiya:hiya: tetelo baa: nahaheno da:pola:nanaka Godokono oko owatima:, huiyatiya ama: ta:matapa:te baa: nahaheno a:kapola:nala:?”

¹⁹ Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Dubuti kamena da:lawemene, ba:ba tetelo ebena mabuluba:te poko habalo baa:heno dito ba:ka:pola:namena:? Ao, wadiyaha:! Ebete iba:go ba pola:na poko baa: kapimilo konahama:na. ²⁰ Huiyatiya kamena uli lawe dubuti ebena kamena eta habamo magata tete ba: na:pe, hibila, ba:be hegelalo ebena mabuluba:te ibino tepo temeteme komoma: baa: nahaheno kopola:nama:na. Ba:bema: numa:la:, ka:lo ba: la:eno kalakalago baa: naha tetela mabu nale la:go bemedenamona.”

*Pakala Emede Komo Ba:gala Uli Emede Komo
Ma:t 9:16-17; Luk 5:36-39*

²¹ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Lumagiti uli kaliko hapu pakala kalikoeno bolagala:mo a:kakohomehamene. Ebete ba:ma ka:na dododimini, uli kaliko haputi pakala kaliko kanagiya:midalema:ne, ba:bene bolagalete konomoma: keda:ma:ne. ²² Atu gabodo lumagiti pakala gautu-goe tama kalila:mo uli gao beya a:kahaminamene, mabu uli gao beyate pakala tama kalili ka:na:ta:pumima:ne, ba:bene gao beyate hakamo ka:ka:la:te gao beya ba:gala kalili ibi netewate kapiya tetelo kokubakubahama:na. Ba:moe mabuma:iya:tawadawate uli gao beya uliuli tama kalili kapiyamo ba:haminahanakomene.”

Okoha: Talona Hegloeno Komo

Ma:t 12:1-8; Luk 6:1-5

²³ Yu tawakalubino eta okoha: talona hegelalo Ya:suti ebe ta:matapa:go kona pali ipuwado ba petolamenato, ebe ta:matapa:te kona konahama: kapiyakapiya kubakubadopo ba:bo newakalamiya: ²⁴ Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo na:ga:luya;, “Numa:, ama: ta:matapa:te okoha: talona hegela badama: kadikanalita?” ☆

²⁵ Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “Wadiyala Godote ebene Bukamo da:miya:tiya;, la: ba:be komo nemalagidolala:. Da:ibiditamo kuba tete da:piya;, ebete ebene wapata:lamepa:go baa:ma: da:kapemitiya;, ba:bene ebete bada komo kododiya:?” ☆ ²⁶ Ebete Godokono Genamamo nodolote, ba:be Genamoeno okopa:te Godotamo da:miya:tenakui ba:be talona baa: ebete a:nenahuya:. Numa:la:, aeno tutumu tabote a biya:tua:mena Godotamo hawa:goeno ikamehopa:te ba:be baa: ha:kiya nahanaka, komo tawakaluba:te naha talonala. Huiyatiya Da:ibiditi ba:be baa: nahate eba:go wapata:lamepa:tamo dikalameholiya;, Godote ba:be komo kubama: kagoiya:ha:. Ba: hibila, ba:moe komote Abayatakono tetelo uluhukuya;, ebe Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawala.” ☆

²⁷ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “Numa:la:, Godote okoha: talona hegela tawakalubi owalubilima: ba ododi, ebete ubi kihatiya:ha: okoha: talona hegelamo ibino emede

☆ **2:24:** Tutumu 23:25 ☆ **2:25:** 1Sa:m 21:1-6 ☆ **2:26:** Hawi 24:5-9

komo kokodakoduilamema: ✧ 28 Ba:bema: hibila, na Tawakalubino Naniwiti okoha: talona hegela namutudawama: eda:namo.”

3

Ya:suti Kokoto Hapu Hoeme Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 12:9-14; Luk 6:6-11

¹ Eta tetelo Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo Ya:suti gala da:kanodoluya; kokoto hapu hoeme dubuti ba:bolo na:lutiya:

² Ba:bene ba:be haboeno Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:suku baidi kodakodalo umitiya; ebete okoha: talona hegelalo ba:be lumagi hiduimilo iba:te ebe kubadawama: koga:lama: ³ Ba:ba tetelo

Ya:suti kokoto hapu hoeme dubutamo na:goiya; “Ama: mahigate, mamo na:pa:” ⁴ Ba:bene

Ya:suti ba:be napa:tamo na:goiya; “Aeno tutumu tabote kebe talona komo kiya:tua:mena? Ale okoha: hegelalo hido komo o kuba komo ba:kododima:? Tawakalubi ba:ka:hiduilamema: o ba:ka:kubahilamema:?”

Iba:te huiya tabo kaga:luya:ha; ✧ ⁵ ba:bema: Ya:suti maubate ibino wato kodakoda komo umilamete, ba:be mabuma: ibi tepo menemena:go ba ulamehole ba:be dubutamo na:goiya; “Amia:no kokoto na:hogamina,” ba:bene ebete kokoto da:hogaminuya: ebeno kokotote ba:bo hiduya: ⁶ Ba:be mabuma: Pa:lisi kapiyuimipa:te maubahago tolamete, ba:ba tetenomolo iba:te Ko Gawadalagi Helodikono

✧ 2:27: Tutumu 5:14 ✧ 3:4: Luk 14:3

kapiyuimipa:go tabo ba:bo nega:luya: Ya:suku anakapumima:. ☆

Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:suku Umima: Da:pelamiya:

⁷⁻⁸ Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Ga:lili Bobamo gala na:katuya:, ba:bene Yu tawakalubi hiliyonomate ba:be komo uliti iba:te Ga:lili hopone, Yudiya hopone, ba:gala Yelusalema ko habane pelameholete ebe ba:bo ta:matuya:. Ba:gala komo tawakalubi hiliyonomate hiya:hiya: muhulu hopone atumu a:kapelameholiya:, ba:ba:te Idumiya hopone, Yodane Tuli hapuni, Taya ko habane, ba:gala Saidono ko habane pelameholiya:. ⁹⁻¹⁰ Ba:bene ibi ipuwalo Ya:suti temetema:gopi hiliyonomo da:hiduilamiya:, komo temetema:gopi hiliyonomate ba:be komo ba iya:tawaha ebe ologihoma: emokatihuilo da:pelamiya:, ba:be mabuma: Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya: iba:te boge kadahemema:, ba:bi tawakaluba:te ibino emokatihui komamo ebe kubahimikapoma:. ☆

¹¹ Ba:ba tetelo kuba gobogobagopa:te Ya:suku duminakui, iba:te ebene nato mabamo da:pegudinakui ga:ga:lo na:ga:lanakuya:, “Ama: ba: Godokono Gudulata!” ☆ ¹² huiyatiya Ya:suti ibi koamo kiyahalamanakui, mabu ebe ubihinola iba:te ebene komo hawakalimi. ☆

Ya:suti Ebene 12 Oelamepi Dubu Da:ka:lamiya: Ma:t 10:1-4; Luk 6:12-16

☆ **3:6:** Ma:t 22:15-16 ☆ **3:9-10:** Ma:t 14:36 ☆ **3:11:** Luk 4:41

☆ **3:12:** Mak 1:34

13 Ba:ba tetelo Ya:suti eta haka hunamo da:nodoluya;, ebete ebena ubi tawakalubi ebetamo peka:lamiti, iba:te ebetamo ba:bo tolamiya;. 14 Ba:bene ebete ibi ipuwalo 12 dubu uwatete iba:tamo na:goiya;, “La: ba: naeno oelamepilata. Nale la: buwatemata la:le nago kemedenama;, ba:bema: nale la: Godokono tabo olamagimima: koelamema:nemata, 15 ba:gala na la:tamo helo kikalamema:nemata la:le kuba gobogobo tawakaluba:godone konoelamema:.”

16 Ya:suti 12 dubu duwatiya;, ba:moi ba: ibino mahilola.

Saimonoko, Ya:suti ebetamo eta Pita mahilo bikamiya;. ☆

17 Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebena ekawi Yoneko, Ya:suti ibi netewapa:tamo Bowanagese mahilo bikalamiya;, ba:be mahileno ipuwa ba: ‘Alomo Ga:lawata Dubula.’ ☆

18 A:nduluku ba:gala Pilipiko,

Batolomuku ba:gala Ma:tiyuku,

Tomasiko ba:gala A:lapiyasikono gudu Ya:imesiko,

Ta:diyasiko ba:gala Saimonoko. Ba:moe eta Saimono ebe ubila kapela Loma gabomani tawakaluba:go ba alaholo iba:te ebena Ka:inane hopo ba:bo komiya:pama:.

19 Ba:gala Ya:suti Keliyotanapi Yudasiko atumu a:kalawiya;, ba:moe dubu ba: galane tetelo Ya:suku anakapumipi dowlubiliya: ba:be dawala.

Ya:suku Ba:gala Biyelesibuluku Ibino Komo
Ma:t 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10*

²⁰ Ba:bene Ya:suti genamamo da:tuya: tawakalubi hiliyonomate ebetamo pelamete gala eba:go da:kapekapiyuya:, ba:bema: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi baa: nahama: kamodobuya:ha. ²¹ Ba:ba tetelo ebena ekaka:te ba:be komo uliti ebe adabuima: ba:bo tolamiya:, mabu tawakaluba:te iba:tamo ba:ma ka:na ga:luya:, “Ebe daedaela.”

²² Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamepi Yelusalema ko habane da:pelamiya:, ba:bi dubate na:pega:luya:, “Biyelesibuluku ebegodolo bemedena, iyo, ebete kubakuba gobogoboeno Kodawoeno heloamo oelamenako, Godokono heloamoha!” ✧

²³ Ba:bene Ya:suti tawakalubi ebetamo ka:lamiti komo uwi ba iya:tulame na:goiya:, “Saitanate ebena kubakuba gobogobo lumagigodone ba:koelamemene? Ao, a:koelama:mene.

²⁴ Numa:la:, haba kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be habate kokubama:ne,

²⁵ ba:gala genama kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be genamanapa:te a:kemedenamena:, ibino genamate ba: atumu kakakubama:ne. ²⁶ Ba:bema: Saitanakono ukui ba:ma ka:nala, ebete ebena kubakuba gobogobo tawakaluba:godone a:koelama:mene, mabu keba tetelo ebete ba:ba ka:na dewagelemene ebena

* **3:19:** Biyelesibuluku ba: Saitanakono eta nopodawala, ebete Yu tawakalubino hopolo Saitanakono hopodawama: eda:nami, atumu Tabo tawakalubino hopolo Galega:ko bemedena. ✧ **3:22:** Ma:t 9:34; 10:25

oko owati helote kowiboma:ne, iyo, ebenu kuititi bitana.

²⁷ “Numa:la:, Saitanako ba: eta helo dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:gala ebete pilolo duwatiya: ba:bi tawakalubi ba: ebenu genamoeno ilinala. Ba:bema:tawakaluba:te ba:mako helo dubuino genamamo ogomote ebenu ilina uwatemema: ubi dihatemena:, iba:te dopamo ebe hala:mo matuhumihote, ba:bene ebenu ilina ba:bo kuwatemema:na:.

²⁸ “Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakalubino hiya:hiya: hiliyonomo kuba komo Godote egebolelamete adodohole iya:tawala, ba:gala tawakaluba:te Godoko ubiha:ma: da:ga:lamena:, ba:bi kuba tabo komokomo Godote egebolelamete kadodoholelamema:ne.

²⁹ Huiyatiya kebe lumagiti Godokono Gobogoboenno ododi komoma: kubama: da:goemene, Godote ba:be lumagino kuba egebolemete a:kadodomenamene, ebete emedena tetelo ebe kubadawama: ba:goenakomene.”

³⁰ Ba: hibila, ba:moe komo Ya:suti goiya: mabu ba:bi tawakaluba:te ebenu komoma: ba:ma ka:na ga:luya:, “Ebe kuba gobogobagoenola.”

Ya:sukunu Menoko Ba:gala Ebenu Ekaki

Ma:t 12:46-50; Luk 8:19-21

³¹ Ba:bene Ya:sukunu menoko ba:gala ebenu ekaki iba:te ebe umima: da:pelamiya:, iba:te genama tamelo ba pela:mota:hana, ebete iba:tamo pema: tabo ba:bo noemiya: ☆

³² Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku tamelo na:pola:nuya:, ba:bene iba:te ebetamo

☆ **3:31:** Mak 6:3; Yon 2:12; Oel 1:14

na:ga:luya:, “Numa:, amia:no menoko ba:gala ekaki iba:te genama tamelo ba:pepola:na. Ibi ubila ama:”

³³ Ya:suti iba:tamo na:huiyuya:, “Naeno menoko potela:ka:, ba:gala naeno ekaki puya:tela:ka:?” ³⁴ Ba:bene ebete tawakalubi ebe tamelo da:pola:nuya: ulamete na:goiya:, “Ba:moi ba: naeno menokobila ba:gala naeno ekakila. ³⁵ Pote Godokono ubi komo dododimini, ba:be lumagi naeno menokola ba:gala naeno ekawila.”

4

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:1-9; Luk 8:4-8

¹ Eta tetelo Ya:suti Ga:lili Bobo dodolo tawakalubi biya:tulamitiya:, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pelamiya:, ba:bema: ebete boga:mo ololote boge dodone nanekela:mo nalima:tepate boga:mo dito emediya:, huiyatiya tawakaluba:te Ga:lili haka dodolo pepola:nuya:.

✧ ² Ba:bene ebete komo hiliyonomo komokomo iya:tulame uwa:mo ba hawakalilame, eta iya:tulame tabo iba:tamo ba:ma ka:na goiya:.

✧ ³ “La: nuliala: Eta lumagiti haka da:hiduimi kona kikipo haminahala:go ba:bo tui. ⁴ Ebete haminahala:go ba tonato, komo kikipo iba:te gabamo gudiya:, ba:bema: holaholate pelamete ba:bo penaliya:.

⁵ Komo kikipo iba:te nakola hakamo gudiya:, ba:bolo haka koha:. Ba:bema: iba:te tiyonomo ikulihuya:

✧ **4:1:** Mak 3:7-9; Luk 5:1-3 ✧ **4:2:** Ma:t 13:34; Mak 4:33-34

mabu haka dobodoboḥa; ⁶ ba:bene hegelate da:podolui iba:te na:waiwaihuya: mabu ibino haha ipuwamo katolameḥa; iyo, iba:te ba:bema: tiyonomo ha:lahuya:. ⁷ Komo kikipo iba:te olagopi hemo hakamo gudiya; ba:bema: ba:bi hemate dapepehui kona ba:bo alukuliya; ba:bene ba:ba:te kanolohoha:. ⁸ Huiyatiya komo kikipo iba:te hido hakamo gudiya; ba:bema: ba:ba:te apepehote ba:bo nolohuya; komo 30 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 100 teta:mo hiliyonomoma: eda:huya:.”

⁹ Ya:suti gala na:kagoiya; “Galagodawa, ama: hidamo nulia:!”

*Ya:sukunu Hiya:hiya: Iya:tulame Uwino Mabu
Ma:t 13:10-17; Luk 8:9-10*

¹⁰ Ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te Ya:suku da:miya:puya; komo kapiyakapiya tawakaluba:te ebena ¹² ta:matapa:go ebetamo pelamete na:pega:luya; “Amia:no iya:tulame uwino ipuwa keba ka:nala:ka:?”

¹¹ Ya:suti iba:tamo na:goiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno ipuwa kolawema: nale helo la:tamo ikalamimata, iyo, ba:be komoeno awamina komo la: ba: iya:tawahuimata. Huiyatiya komo tawakalubi eba ka:naha; iba:te iya:tulame uwini hiliyonomo komokomo ulihote hidamo a:kiya:tawahamena:.

¹² Ba: hibila,

‘Iba:te bohowadinakomena:

huiyatiya a:kuminakamena;

ba:gala iba:te bulinakomena:

huiyatiya a:kiya:tawahanakamena;

ba:bema: iba:te ibino kubane
 a:kohobila:hamena;
 ba:gala Godote ibino kuba
 a:kegebolelama:mene.’ ” ☆

*Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame
 Uwino Ipuwa*

Ma:t 13:18-23; Luk 8:11-15

¹³ Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya;, “La: ba:moe iya:tulame uwino ipuwa kiya:tawahutaha;, ba:bema: la: galane tetelo naeno komo iya:tulame uwino ipuwa keba ka:na na:kiya:tawahonama? Ba:moe uwino ipuwa ba:ma ka:nala, ¹⁴ kona kikipo haminahaledawa ebete Godokono tabo behaminahale. ¹⁵ Ba:bene komo tawakalubi gabamo da:gudi ba:bi kona kikipo keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, iba:te tabo dulimina: Saitanate pete ibino tepo ipuwane tiyonomo kopuwatema:ne. ¹⁶ Komo tawakalubi nakola hakamo da:gudi, ibi ba: ba:bi kikipola, iba:te Godokono tabo dulimina: kalakalago kolawema:na;, ¹⁷ huiyatiya ibino tepo ipuwalo haha puliyala. Ba:bema: iba:te Godokono oko ipuwalo nanekela:mo emeda:tepatate, ba:bene Godokono Taboma: temeteme iba:tamo da:pikulimina: ba:gala tawakaluba:te ibino komoma: da:ga:lamena;, iba:te tiyonomo kalahutihoma:na;. ¹⁸ Komo tawakalubi iba:te olagopi hemo hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo kulima:na;, ¹⁹ huiyatiya iba:te ilina konomamo emalagidolena ba:gala ibino emede komoma:

☆ **4:12:** Ais 6:9-10; Oel 28:26-27

ukui bilibilinomoma: eda:hana, ba:bema: ibino tepo ipuwalo ba:bakobako ukui hiliyonomo ba:pola:na, ba:moi ukui komate hido tabo ba anakapumi, ba:bene iba:te a:kanolohamena:
 ✧ 20 Huiyatiya komo tawakalubi iba:te hido hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo uliti, hibinomolo lawete konolohoma:na:, komo 30 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 100 teta:mo konolohoma:na:.”

*Wuiki Alo Hawakala Baha:mo Ihate Komo
 Luk 8:16-18*

21 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiyya, “Lumagiti ebeno wuiki alo bagolo ipuwamo a:kihata:mene ba:gala ebeno wata bahi ipuwamo a:kihata:mene, huiyatiya ebete hawakala baha:mo kihatema:ne.
 ✧ 22 Kebe awalelahale komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala kebe ugumuili komate da:pola:na galane tawakaluba:te alo tetelo kulameholema:na:.” ✧
 23 Galagodawa, ama: hidamo nulia:!”

24 Ba:gala Ya:suti iba:tamo na:kagoiyya, “La:le dulihonama ba:bi komo hidamo nulamenakuya:la! La:le eta lumagitamo anagiya:mida komo keba ka:na dododima, Godote la:tamo ba: ba:ba ka:na kopododima:ne, huiyatiya la:eno anagiya:mida huiyate konomamo kopema:ne. ✧ 25 Ba: hibila, Godokono tabo ulihoma: lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, Godote ebetamo hiliyonomo hidohido komo gala kakikamehoma:ne. Huiyatiya lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno,

✧ 4:19: Ma:t 19:23-24 ✧ 4:21: Ma:t 5:15; Luk 11:33 ✧ 4:22: Ma:t 10:26; Luk 12:2 ✧ 4:24: Ma:t 7:2

ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na Godote ebegodone gala kakuwatemema:ne.” ☆

Kona Kikipoeno Ape Komoeno Iya:tulame Uwi

²⁶ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:ma ka:nala. Dubuti ebene ko pali hakamo kona kikipo da:haminahali, ²⁷ ba:bene ebete kawata, kamahiga, ba:ba ka:na ba ewagelena, ba:bi kona huha:te ikulihote ba:bo apepehuya:. Huiyatiya kikipate haka ipuwalo ba pola:na, tete ga:ga:dopolo iba:te keba ka:na dapepehona, ba:be dubuti kiya:tawanaha:, ²⁸ mabu hakate ilina ha:kiya noluilamena, dopamo paha ba:gala ugiugi, ba:bene naha kikipo. ²⁹ Ba:bema: hibila, naha kikipate da:kodakodahamena:, ba:be dubuti tiyonomo tote konewakalamiholema:ne mabu kona wakalami tete ba: a:pe.” ☆

Mastada Kikipoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:31-32; Luk 13:18-19

³⁰ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ale bada goamo na:ka:hawakalimima:, ba:gala ba:be komo ale kebako iya:tulame uwa:mo na:ka:tuputupuimima:? ³¹ Hibila, ba:moe hopo konomolo keha kikipo kokonomo ba:pola:na huiyatiya mastada kikipo ba: deha:potonomola, ba:bema: Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ba: mastada kikipo huiyala. ³² Dubuti damimini, ba:be deha:poto kikipote apete komo hiliyonomo keha gogolete koko

☆ **4:25:** Ma:t 13:12; 25:29; Luk 19:26 ☆ **4:29:** Yow 3:13; Haw 14:15

gedawa komela:midahalema:ne, ba:bene holaholate pelamete keha gedawoeno dedelalo ba:pemedehonamena:”

³³ Ba: hibila, tawakalubino iya:tawa komote da:modobuya:, Ya:suti ibi ba:mako hiliyonomo iya:tulame uwa:mo iya:tulamenakui. ³⁴ Iyo, ebete Godokono tabo iya:tulame uwa:mo olamaginakui, huiyatiya komo hiliyonomo tawakaluba:te ibino habahabamo gala da:katolamenakui, ba:ba tetelo ebe ta:matapa:tamo hiliyonomo uwino ipuwa diya gabodo ba:bo hawakalilamenakui.

Ya:suti Gogo Da:tatabuiminiya:

Ma:t 8:23-27; Luk 8:22-25

³⁵ Ba:be hegelate da:duniya: Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goeniya:, “A bobo hapuamo kona:hiwaliya:.” ³⁶ Ba:bene iba:te komo tawakalubi hiliyonomo miya:palenate, Ya:suti da:lutiya: ebe ta:matapa:te ba:be boga:mo ololonate ba: dito tolameniya: Ba:ba tetelo komo boga:te atumu iba:go na:katolameniya:, ³⁷ ba:bene ko gogonomote ba mahigana koko gawiyoeno beyate ta:matapino boga:mo da:pa:la:haniya:, boge gu beyate dito taboniya:. ³⁸ Huiyatiya Ya:suku boge gala hapulu ebena wato tenamo apatinate ba:bo wataniya:, ba:bema: iba:te ebe modoetenate na:ga:lameniya:, “Iya:tulamedawa, ama: a hidamo badama: kua:menaha? A ba:koha:lahama:nema:!”

³⁹ Ba:bene Ya:suti mahiganate huhu na:kiyahameniya:, “Na:tataba!” ba:gala gawiyatamo atu tabo bekagoeniya:, “Na:ka:la:liyahala:!” ba:bene huhuti wibonate

bobote tatabanomoma: ba: dito eda:niya:
 40 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “La:
 badama: ka:toletolehonama? La:eno hibima:
 midi komo puliyala:ka:?”

41 Huiyatiya iba:te konomamo ba
 hanohanohona ibi ipuwalo na:ga:laniya:, “Moe
 lumagi potela:ka? Huhu ba:gala gawiya iba:te
 ebena tabo uliti a:papamila!”

5

*Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu
 Da:hiduimiya:*

Ma:t 8:28-34; Luk 8:26-39

1 Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi
 iba:te Ga:lili Bobo hapuamo na:hiwaliya:
 Gelasa haboeno hopamo. 2 Ya:suti bogene
 hakamo ba nodolo kuba gobogobagoeno
 dubuti eba:go alugama: ba:bo piya:. Ba:be
 hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala,
 iba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligili
 hiya:hiya: bobo ba:bo ododilinakuya: iba:te ibino
 ha:laha tawakalubi miya:tenoma:. Ba:bema:
 ba:moe dubuti ba:be ha:laha tawakalubino
 bobo habane piya:, 3 mabu ebete ba:bi nakola
 bobo ipuwalo emedenami. Tawakaluba:te
 ebe auli hala:mo da:matuhumihonakui ba:be
 hale kamodobonakuiha:, 4 iyo, hiliyonomo
 tetelo iba:te ebena nato kokoto auli hala:mo
 da:matuhulameholemenakui, ebete kokotoeno
 hale iya:hilinakui ba:gala natoeno hale
 atumu akiya:hilinakui. Ba: hibila, ebete
 helonomoma: eda:nami, ba:bema: lumagiti
 ebe duhimi modoboha:. 5 Ba:gala ebete hegela

du hiliyonomolo nakola bobo habalo ba:gala haka hunulu ba gaa:tepaha, ebe ha:kiya ebena ape nakolamo danagalimihonakui hawiti ba:bo pikulihomenakui.

⁶ Ba:bene ba:moe dubuti Ya:suku muhulamo numiti, ebetamo nipuligate ebena nato mabamo da:nepapamiwatuya; ⁷⁻⁸ Ya:suti ebetamo na:goiya; “Kuba gobogobo, ama: ba:moe dubugodone nuluhuka!”

Ba:ba tetelo ebete gaa:tepahalo na:goiya; “Ya:su! Ama: Hununomo Godokono Gudulata! Ama:le natamo bada komo na:kododiomena:? Na ama: Godokono mahilamo goememata, natamo kuba huiya akikanama:la:!” ☆

⁹ Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya; “Amia:no mahilo potela:ka:?”

Ebete na:huiyuya; “Naeno mahilo Hiliyonomotela mabu a kuba gobogobo hiliyonomola!” ¹⁰ Ba:bene ba:be dubuti Ya:suku koamo ba toemeho ebe na:goemiya; “Nagodolo demedehona ba:bi kubakuba gobogobo ba:moe hopone akoelama:la:!”

¹¹ Ba:ba tetelo dabihole goegoe hiliyonomate haka hunulu nala:go ba:bolo na:wapata:lamitiya; ¹² ba:bema: kuba gobogobate Ya:sutamo toetoe-holo na:ga:luya; “Ama: a goegoa:tamo noea:ma; ale iba:tamo konogomoma:.”

¹³ Ba:bene Ya:suti modobo tabo goete ibi ba:bo goelamiya; “Na:tolama:la:!” Ba:ba tetelo kubakuba gobogobate dubugodone ikuliti goegoa:tamo ba:bo nogomuya; ba:bema: ba:bi 2,000 goegoa:te haka hununi pulila:hate iya:ha:midale

☆ 5:7-8: Mak 1:24

hakane da:negudiya:, beyamo nululuhuliti ibi hiliyonomate ba: dito neha:lahuya:.

¹⁴ Ba:ba tetelo goegoe ulamepi dubate ba:be komo umiti ibino habamo pulila:hate habalubi ba:gala tumu genamalo demedehonama: da:nikiyahalamiya:, tawakalubi hiliyonomate ba:bo pelamiya:, Ya:suti dododiya: ba:be komo umima:.

¹⁵ Iba:te ebetamo pikuliti, dopamo kubakuba gobogobo hiliyonomago demedenami ba:be dubu ba:bo pumiya:, ebete kaliko puliti ba:bolo lutiya: mabu ebeno ukui a:tuputupumiya:.

Ba:moe mabuma: iba:te na:toletolehutiya:, ¹⁶ ba:bene Ya:suti kubakuba gobogobagoeno dubutamo ba:gala goegoa:tamo kebe komokomo kododiliya:, puya:te ba:bi komo dulamiya: iba:te komo tawakalubi ba:bo kiyalamiya:.

¹⁷ Ba:ba tetelo ba:bi tawakaluba:te Ya:suku na:kiyahamiya: ebete ibino hopo komiya:pama:, ¹⁸ ba:bene Ya:suti boga:mo ba ololo, dopamo kubakuba gobogobago demedenami ba:be dubuti ebe ba:bo toemehuya:, “Na niliyala, ama:go kopa:mo!”

¹⁹ Huiyatiya Ya:suti ebe ba duhimi na:goemiya:, “Ama: genamamo na:toa. Godote ama:tamo keba ka:na kododila:ka ba:gala ama: da:malemaleta:ka, ba:bi koko komonomo amia:no mabu tawakalubi na:nikiyalamiya:.”

²⁰ Ba:bema: ba:moe dubuti Ta:ni Habahaboeno hopo konomamo tote, Ya:suti ebetamo dododiliya: ba:bi komo olamaga:go tuya:, ba:bene puya:te ba:bi komo duliya: iba:te konomamo hanohanohuya:.

Ya:ilasiti Ya:suku Da:toemehuya: Ebedo Bohele Kohiduimima:

Ma:t 9:18; Luk 8:40-42a

²¹ Ba:bene Ya:suti boga:go bobo hapuamo gala da:kana:hiwuya;, ebete ba:bolo ba niluta tawakalubi hiliyonomate ebetamo ba:bo pelamiya;. ²² Ba:ba tetelo Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama umidawa dubu, ebene mahilo Ya:ilasitila, ebete Ya:sutamamo pete ebene nato mabamo pepapamiwatate, ²³ konomamo ba petoetoe na:pegoiya;, “Naeno bohele deha:poto hoe tatalila. Ama: pete amia:no kokoto ebetamo na:pemowatima: ebete kohidoma:, ba:bene ebete a:kahaa:mene.”

Hawi Ka:ka:la: Temetema:goeno Kamenate Ya:sukunu Kaliko Dologiya:

Ma:t 9:19-22; Luk 8:42b-48

²⁴ Ba:bene Ya:suti ba:moe dubago to da:tupuimiya;, tawakalubi hiliyonomate ebe ba anataguma:tuta emokatihuia:go tolamitiya;. ²⁵ Ibi ipuwalo eta kamena 12 gogo tetelo hawi ka:ka:la: temetemetete uminami, ²⁶ komo dogeta tawakaluba:te ebetamo hiya:hiya: menemene komo bikamenama:. Iba:te ebe kahiduimiya:ha;, huiyatiya ba:be kamenate ebene mani iba:tamo ba ikalame dupula:liya;, ebene temetemetete kodopoma: ediya;. ²⁷ Ba:bema: ebete Ya:sukunu komo duliya: tawakalubi ipuwamo nopegate, ebene gala hapuni pete ebene kaliko ba:bo pologiya;, ²⁸ mabu ebete nemalagidoluya;, “Nale ebene kaliko dologimo na ba:bo kohidoma:nemo.”

²⁹ Ba:bene ebete Ya:sukunu kaliko dologiya:, ba:ba tetenomolo ebenu hawi ka:ka:la: komote da:wibuya: ebete iya:tawuya: ebenu ape ba:a:hido. ³⁰ Huiyatiya Ya:suti iya:tawuya: helote ebegodone duluhukuya:, ba:bene ebete pohobigate tawakalubi na:palateda:liya:, “Naeno kaliko pote kologi?” ☆

³¹ Huiyatiya ebe ta:matapa:te ebe na:ga:lamiya:, “Ba:moi tawakalubi hiliyonomate ama:tamo emokatihuia:go pelamita. Ama: ibi ulamelo badama: kolamagiuta ama: pote dologita?”

³² Ya:suti ibino tabo kahuiyuya:ha:, huiyatiya ebete ba:moe lumagi kumima: tawakalubi bulameholiya:.

³³ Ba:ba tetelo ba:be kamenate iya:tawuya: Ya:sukunu helote ebenu ape a:hiduimi, ba:bema: ebete toletolelo lililago pete, Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatalo ebenu temetemenom hiliyonomo komokomoma: ebe ba:bo pikiyahamiya:. ³⁴ Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Kamena, amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta. Ama: kalakalago na:toa, mabu ama: duminama: ba:be temetemetete ba: a:wibo.” ☆

*Ya:suti Ya:ilasikono Bohele Hoene Dadipatiya:
Ma:t 9:23-26; Luk 8:49-56*

³⁵ Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita, tabo adahepa:te Yu watodawa Ya:ilasikono genamane pelamete ebe na:pega:lamiya:, “Amia:no bohele a:hoe, ba:bema: Iya:tulamedawa gala aka-goema:la: ebe kopihiduimima:.”

☆ 5:30: Luk 6:19 ☆ 5:34: Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19

³⁶ Ya:suti ibino tabo dito ulia:tepuya:, ba:bene ebete Ya:ilasiko na:goemiya:, “Ama: akatoletola:la:, ama: Godoko hibima: na:mida:”
³⁷ Ba:ba tetelo ebete Pitako, Ya:imesiko, ba:gala ebene ekawi Yoneko, ibi kapiya ba magatale komo tawakalubi na:duhilamiya: iba:te iba:go tolamema:. ³⁸ Ba:bene ibi ha:kiya Ya:ilasikono genamamo da:nikuliya: Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ba:bo nulamiya:, iba:te howela:go konomamo ihimitiya:. ³⁹ Ya:suti genama guamo nodolote ibi na:negoelamiya:, “La: hiliyonomo howela:go bada mabuma: kihimiutama? Gudu bohele kahaa:kaha:, ebete u bewatita.”

⁴⁰ Huiyatiya iba:te ebe na:walitiya:, ba:bema: ebete ibi hiliyonomo genamane ba: dito poelamiya:, ba:bene Ya:suti guduino menoko, nabiwi, ba:gala ebene netewa-kapiya ta:matapi uwatete, guduti da:kapitanuya: iba:te ba:be habamo dito na:pa:la:huya:. ⁴¹ Ba:ba tetelo ebete bohele kokotamo nelawete Yu tawakalubino tabamo na:goemiya:, “Talita kumi!” ba:moe taboeno ipuwa nitana, “Bohele, nale ama: begoememata, na:mahiga!” ✧

⁴² Ba:bene ba:ba tetenomolo ba:be 12 gogo tete bohelete mahigate na:patiya:. Puya:te ba:moe komo dumiya: iba:te koamo hanohanohuya:, ⁴³ huiyatiya Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:, “La: ba:moe komoma: komo tawakalubi akakiyalama:la:!” ba:gala ebete iba:tamo na:kagoiya:, “Boheletamo naha ilina nikamehala:.”

✧ 5:41: Luk 7:14

6

*Nasalete Habanapa:te Ya:suku Ubiha:ma:
Deda:huya:*

Ma:t 13:53-58; Luk 4:16-30

¹ Ba:ba tetelo Ya:suti ba:be habane tote ebene emede haba Nasaleta:mo gala da:katuya:, ebe ta:matapa:te ebe bana kapimilo katolamiya:.

² Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo ebete baidi ibubulamehole genamalo tawakalubi ba iya:tulamita, komo ibi hiliyonomate ebene tabo dulihutiya: ba:bema: hanohanohutiya:. Iba:te na:ga:luya:, “Moe dubuino iya:tulame komo mulunomola! Ebete ba:moi komo kebole kiya:tawui? Ba:gala ebete hanohano komo dododilina bada kokonomola:ka:!” ³ Ebe kapeneta dubunomola, Ma:likono gudula. A iya:tawahala ebene ekaki Ya:imesiko, Yausesiko, Yudasiko, ba:gala Saimonoko, iyo, ebene ekaki bohelemela:te ba:moe habalo ago bemedena.”

Ba:bene iba:te ebe ubiha:ma: ba eda:huta ⁴ Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Godokono ukui hawakalimidawa tawakaluba:te ebe hunamo kadipatema:na:, huiyatiya ebene habanapi ba:gala ebene genamanapi ba:gala ebene hawi tawakalubi, iba:te ebe ubiha:ma: beda:hanakomena:.” ⁵⁻⁶

⁵⁻⁶ Ba:ba tetelo Ya:suti Nasaletenapino hibima: midiha: komoma: koamo la:wa:te, ebete ebene kokoto temetema:gopi kapiyakapiyanomatamo demowatilamiya: ibi ba:bo hiduilamiya:, huiyatiya ebete ibino habalo komo hanohano komo

☆ 6:2: Yon 7:15 ☆ 6:4: Yon 4:44

ododilima: kamodobuya:ha:, ba:bema: ebete ibi
ba miya:pale huiyatiya komo hiya:hiya: habaha-
balo iya:tulama:go pata:nami.

Ya:suti 12 Ta:matapi Dubu Doelamiya:

Ma:t 10:5-15; Luk 9:1-6

⁷ Ba:bene Ya:suti ebeno 12 ta:matapi ebetamo
ka:lamiti, etapi netewa, etapi netewa, hiya:hiya:
habahabamo ba:bo oelamiya:, ba:gala ebete
iba:tamo helo ikalamiya: tawakaluba:godone
kuba gobogobo konoelamema: ⁸ Ebete ibi
na:goelamiya:, “La:eno tolame tetelo kuku
kapiya nuwatiya:la:, huiyatiya komo ilina
akuwata:la:, iyo, la: baa:heno, kuihaheno, ba:gala
manihino na:tolamiya:la:. ✧ ⁹ Ba:gala wadiyala
la: nato ilina ba:gala kapiyakapiya kaliko
pupuliti ba:bo na:tolamiya:la:, komo pupulino
ilina akuwata:la:. ¹⁰ Ba:bene la: eta habamo
nikuliti kebe genamamo da:nalehawaminama,
la: ba:be genamalo nemedatepate galane ba:be
genamane eta hopamo kakatolamema:nemata,
iyo, la: eta genamane eta genamamo eba ka:na
akanewagela:la:. ¹¹ Ba:gala kebe habaluba:te
la: kalakalago uwateheno ba:gala la:eno tabo
ulihoheno, ba:be haba ba miya:pa la:le natoeno
puhulu na:moda:midatepaliya:la:. Ba:moe
komote ba:bi tawakalubi kiya:tulamema:ne,
Godokono tete ba: na:pe ebete ibino komo
kopanagiya:midalamema:ne.” ✧

¹² Ba:bema: Ya:suku ta:matapa:te to-
lamete Godokono tabo nolamagiminatuya:
tawakaluba:te ibino kubane kohobila:ma:.

✧ 6:8: Luk 10:4-11 ✧ 6:11: Oel 13:51

13 Ba:bene iba:te tawakaluba:godone kuba gobogobo boelamehokenakuya;, ba:gala iba:te komo temetema:gopi hiliyonomo olibi kikipoeno iha:mo ibino wato dabutilamelelamenakui, ibi ba:bo hiduilamenakuya:. ✧

*Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:sukunu
Komoma: Da:ga:lanakui
Ma:t 14:1-2; Luk 9:7-9*

14 Ba:ba tetelo Ko Gawadalagi Heloditi ba:bi hanohano komo ulihuya;, mabu hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu komo ba iya:tawaha ibi ipuwalo komopa:te tabo ba:ma ka:na ga:luya;, “Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate hoe ipuwane a:mahigui, ba:bema: ba:moi hanohano komate ebegodone pikulinaka.” ✧

15 Ba:bene komopa:te na:ga:luya;, “Ebe Elayate, Godokono ukui hawakalimidawala,” huiyatiya komopa:te na:kaga:luya;, “Ao, ebe ba: Godokono ukui hawakalimidawa etala, dopamo aeno iniwala:tamo da:pikuliya: ba:bi huiyala.”

16 Huiyatiya Heloditi Ya:sukunu komo duliya;, ebete na:goiya;, “Ba:moe dubu ba: Yonetela, nale ebena wato ditamidamimo, huiyatiya ebete hoene gala a:kamahigui!”

Heloditi Yonekono Wato Ditamidamiya:

Ma:t 14:3-12

17-18 Ba:moe komo ba: Yonete keba ka:na ka:hoyia: ba:be komola.

Yonete dopamo ba emedena Ko Gawadalagi Heloditi ebena ekawi Pilipikono kamena pilolo

lawiya:, ba:be kamenoenno mahilo ba: Helodiyasitila. Ba:moe mabuma: Yonete Helodiko ba kiya-hame na:goemiya:, “Ama:le ba:be kamena lawe wadiyaha:, ko kubanomola!” Ba:bema: Heloditi ebena alaholohopi doelamiya:, iba:te Yoneko nelawete du genama guamo dito pa:da:nuya:, mabu ebete ebena ubi bihatiya: ba:be ododi komodo ebete Helodiyasiko kokalakaluumima: ☆

¹⁹ Ba:ba tetelo Helodiyasiti Yonetamo maubate ebe anakapumima: ebena ubi ba:bo ihatiya:, huiyatiya Heloditi ba:moe komo ododima: ubihinola. ²⁰ Ebete Yoneko na:tolemenami, mabu ebe iya:tawala Yonete tuputupudawama: ba eda:na Godokono talona ipuwalo emedena. Ba: hibila, ebete Yonekono tabo dopamo duliya: ukui bilibilima: ba:bo ediya:, huiyatiya ebete du genamalo ba emedena, Heloditi ebe hidamo ba umina komo hiya:hiya: tetelo ebena tabo kalakalago ulinakui.

²¹ Ba:bene Heloditi da:hawakaluya:, ba:be hegela emalagidololo ebete ko poko bododitiya: Ba:bema: ebena gabomani dubu, alaholoho gawadubu, ba:gala Ga:lili hopoenno watowatopi, ibi hiliyonomate tolamiya: poko habamo. Ba:ba tetelo Helodiyasiti hido tete bumiya: ²² Ebete ebena bohele noemete, ebete ibino holoholo hapulu da:pemoitiya:, Helodiko ba:gala eba:go da:pola:nuya: iba:te ebetamo na:kalakalahutiya: Ba:bene Heloditi boheletamo na:goiya:, “Ama:le kebe ubi komoma: na da:goenamemena:, nale ama:tamo kikamema:nemata.” ²³ Heloditi ebetamo hibinomolo gala na:kagoiya:, “Ama: bada komoma: na da:goenamemena:,”

☆ 6:17-18: Hawi 18:16

amia:no ubi dihatemena: naeno komo ilina ba:gala naeno komo hopo, nale ama:tamo kikamehoma:nemata! Naeno tabo a:kadikanala:mo.”

²⁴ Ba:bene ba:be bohelete ebena menokotamo tote na:negoiya:, “Na bada komoma: na:ka:negoemo?”

Ebena menokote na:goemiya:, “Ama: Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno watoma: ebe na:negoemiya:.”

²⁵ Ba:bene ba:be bohelete Ko Gawadalagi Heloditamo gala tiyonomo kapete ebe na:pegoemiya:, “Na ubila Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno wato kikipo kapeyago. Ka:lonomo natamo nikanama:!”

²⁶ Ba:bema: Heloditi ebena tepo ipuwalo menemenenomoma: ediya:, huiyatiya ebete boheletamo kebe tabo ka:goiya:, eba:go da:pola:nuya: iba:te ba:be tabo uliya:, ba:be mabuma: ebete amawada:ma: kamodobuya:ha:.

²⁷ Ba:ba tetenomolo Heloditi ebena eta alaholohodawa dubu ba noeme, ebe na:goemiya: ebete Yonekono wato konelawema:, ba:bene ebete du genama guamo tote Yonekono wato ba:bo nitamidamiya:.

²⁸ Ba:bene ebete wato kapeyamo nihateboheletamo dadahiya:, ebete lawete ebena menokotamo ba: dito nikamiya:.

²⁹ Ba:ba tetelo Yoneko ta:matapa:te ba:be komo duliya:, iba:te ebena ape pelawete nakola bobo ipuwamo dito nihatiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Dikalameholeniya:

Ma:t 14:13-21; Luk 9:10-17; Yon 6:1-14

³⁰ Ba:bene Ya:suti doelamiya: ba:bi ta:matapi dubate gala ebetamo kapelamete, iba:te kebe komokomo tawakaluba:godolo da:nododiliya: ba:gala ibi keba ka:na ka:niya:tulamiya:, ba:bi hiliyonomo komokomoma: iba:te ebe na:pikiyahamiya:.

✧ ³¹ Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku umima: gogolatepahulo wapata:lamitiya:, ba:bema: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi baa: nahama: tete kumiya:ha:. Ba:be mabuma: ebete ibi na:goelamiya:, “Wadiyala a ha:kiya tataba hopamo tolamete hawela konamihuya:,” ³² ba:bene iba:te ibino boga:go eta tataba hopamo tolame ba:bo tupuimiya:.

³³ Huiyatiya iba:te ba tolamita, tawakalubi hiliyonomate ibi ulamete iya:tawahuya: ibi puya:tela:ka:. Ba:bema: Ya:suti kebamo ka:tutiya:, ba:bi hiliyonomo habahabanapa:te ba:be komo umiti, iba:te bobo dododo pulila:hate ba:be hopamo dopamo dito nikuliya:.

³⁴ Ba:bene Ya:suti ba:bamo da:nuluhukuya:, tawakalubi hiliyonomo nulamete ebeno tepo ipuwalo ibi konomamo nemalemalelateliya:, mabu sipi-goegoa:te ulamedawaheno keba ka:na kemedena iba:te ba:ba ka:na pola:nuya:, ba:bema: ebete ibi komo hiliyonomo komokomo ba iya:tulame,

✧ ³⁵ iba:te gapogapo teta:mo ba:bo nikuliniya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebetamo pelamenate ebe na:pega:lameniya:, “Moe tawakalubiha: bahila, tiyo kuduma:ne.

✧ ³⁶ Ba:bema: ama: ibi noelama:, iba:te habahabamo ba:gala tumu genamamo

✧ **6:30:** Luk 10:17 ✧ **6:34:** Nabas 27:17; Ma:t 9:36 ✧ **6:35:** Mak 8:1-9

tolameholete baa: konuwatehoma:.”

³⁷ Ya:suti huiyatiya ibi na:goelameniya:, “Ao, la:le iba:tamo naha ilina nikalamehola:la:.”

Ba:bene iba:te ebe nalateda:niya:, “A tolamete kapiya gogoeno oko huiya mana:mo baa: uwatehote, iba:tamo ba:kikalameholema:? Ao, a mod-obo:ha:!”

³⁸ Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:leniya:, “La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na? La: tolamete na:nulama:la:.”

Iba:te ulamenate na:ga:laniya:, “Agodolo paibo baa: ba:gala daha netewa ba:pola:na.”

³⁹ Ba:bene ebete ebe ta:matapi na:goelameniya:, “Tawakalubi na:kiyalama:la: hiya:hiya: kapiyuilame ododiliti hido hemolo kahidima:.” ⁴⁰ Ba:bema: tawakaluba:te hiya:hiya: kapiyuilame hiliyonomo ododilinate ba:bo pola:nuya:, eta kapiyuimi ipuwalo 100, eta kapiyuimi ipuwalo 50, ba:ba ka:na ahidihoniya:.

⁴¹ Ba:bene Ya:suti paibo baa: ba:gala daha netewa uwatenate, Hunu Habamo gahimilo Godotamo kalakala tabo goenate baa: wakalamiholenate ebe ta:matapa:tamo dito ikalameniya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholenama:, ba:gala ebete atu gabodo daha netewa kuwatenate tawakalubi hiliyonomatamo ba:bo kikalameholeniya:.

⁴² Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate baa: da:nahaniya: ibino kape komo ba:bo wiboholameniya:.

⁴³⁻⁴⁴ Ba: hibila, ba:be baa: 5,000 dubate nahaniya:, ba:bene da:luhiliniya: ba:bi baa: komokomamo ba:gala daha hapuhapamo Ya:suku ta:matapa:te 12 bagolo betabuilameniya:.

*Ya:suti Beya Hunudu Da:toniya:
Ma:t 14:22-33; Yon 6:15-21*

⁴⁵ Ba:ba tetenomolo Ya:suti tawakalubi ba oelamena ebe ta:matapa:tamo na:goeniya:, “Boge lawete Ga:lili Bobo hapuamo na:na:hiwala:la: Betasaida habamo,” ⁴⁶ ba:bene ebete ibi hiliyonomo oelamenate, ebete haka hunamo dito nodoloniya: Godokoba: tabo koga:lanama: ✧

⁴⁷ Da:duniya: ta:matapa:te ibino boga:go bobo tulinomodo ba tolamena, huiyatiya ba:ba tetelo Ya:suti hakalo ha:kiya lutiya:.
⁴⁸ Ebete ibi ulameniya:, iba:te boge helonomamo da:mabihoniya: huiyatiya ibino helo kamodoboniya:ha: mabu huhuti ibi na:duhilameniya:, ba:bema: du tetelo hegela owaloho tatalima: ba eda:na, ebete beya hunudu iba:tamo ba:bo toniya: ibino holoholo hapudu kopenuluhukunama:.
⁴⁹ Huiyatiya ebete beya hunudu ba tonato, iba:te ebe uminate gubalima: ga:lanate ba:bo ga:ga:niya: ✧ ⁵⁰ mabu ibi hiliyonomate kubanomamo toletolehoniya:.

Ba:ba tetenomolo Ya:suti ibi na:goelameniya:, “Na Ya:sutilla, la: katoletolehonala:!” ⁵¹ ba:bene ebete penate ibino boga:mo da:pololoniya: huhuti ba: dito wiboniya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te konomamo hanohanohoniya:, ✧ ⁵² mabu iba:te ibino tepo ipuwalo kodakodama: eda:hanama:, iyo, ba:be mabuma: Ya:suti hiliyonomo tawakaluba:tamo baa: dikalameholeniya:, iba:te ba:be hanohano komoeno ipuwa ibino ukuia:mo nipo ohowadiniya:.

✧ **6:46:** Luk 5:16 ✧ **6:49:** Luk 24:37 ✧ **6:51:** Mak 4:39

*Ya:suti Genasalete Hopolo Temetema:gopi
Da:hiduilamenakui*

Ma:t 14:34-36

⁵³ Ba:bene duiduiya tetelo iba:te bobo hapuamo da:na:hiwaliya: Genasalete hopoenno boge utihole baha:mo boge dito nutiya: ⁵⁴ Iba:te bogene hakamo da:nalehawaminuya:, puya:te ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakaluba:te Ya:sukunu komo tiyonomo iya:tawahate, ⁵⁵ iba:te ba:be hopoenno habahabamo na:pulila:huya: komo tawakalubi ebeno pe komo konikiyalamema:. Ba: hibila, Ya:suti kebe habalo da:lutanakui, tawakaluba:te ba:be komo dulinakui temetema:gopi tilago ba:bo magatalenakuya:. ⁵⁶ Iyo, Ya:suti kebe hiya:hiya: hegehege ba:gala koko habahaba ba:gala tumu genamamo da:tonakui, tawakaluba:te ibino temetema:gopi ba:bamo da:magatalenakui, iba:te ba:bi habahaboenno ilina kolowami habamo ba newadila:latele ebe ba:bo netoemehonakuya: temetema:gopa:te ebeno kaliko kologihoma:. Ba:bema: hibila, puya:te ebeno kaliko dologihonakui, ba:ba:te ba:bo hidohidohonakuya:.

7

Yu Tawakalubino Iniwalino Iya:tulame Komo

Ma:t 15:1-9

¹ Ba:bene Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi ipuwalo puya:te Yelusalema ko habalo oko dowatihonama:, komo iba:te Ya:sutammo kapimilo da:pelamiya:, ² iba:te ebeno komo ta:matapi bepulamiya:, iba:te kokoto

ukulaleheno baa: da:nahutiya:. Ba:moe gabodo iba:te Pa:lisi kapiyuimipino eta tutumu tabamo kapapamilya:ha:. ✧

³ Numa:la:, hiliyonomo Yu tawakalubino iniwala:te ibi diya:tulamenakui, ibi hiliyonomate ba:be atu ukuilo ba emedena ba:bo ododilinaka, ba:gala Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:bi iniwalino tutumu tabamo atumu hidonomamo kapapamila:halena, kebako deha:potonomo tutumu iba:te a:kadikamidala:la:. Ba:moe mabuma: ibino kokoto hidamo ukulaleheno iba:te baa: a:kanahamena:, ⁴ ba:gala naha ilina kolowami habalo duwatehomena: iba:te ba:bi ilina ukulaleheno a:kapenahamena:. Ba: hibila, iba:godolo beya niho kalili ba:gala hiya:hiya: oho kalili ukulale tutumate ba:kapola:na, iyo, ba:ma ka:na ibino iniwala:te iba:tamo dikalameholiya:, komo ba:bakobako tutumu hiliyonomo iba:godolo ba:pola:na. ✧

⁵ Ba:bema: Pa:lisi kapiyuimipa:te Godokono Tutumu iya:tulamepa:go Ya:suku nalatediya:, “Bada mabuma: ama: ta:matapa:te aeno iniwala:te da:ga:lanakui ba:bi tutumamo kapapamila:hanaha:, huiyatiya ibi ha:kiya ibi kubahilamete kokoto ukulaleheno baa: ba:bo nahanaka?”

⁶ Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate la:eno komoma: dopamo hibi tabo dolamagiya:, Godokono Bukalo ba:be tabote ba:ma ka:na itana, ‘Ba:moi tawakaluba:te na tabamo adikunamena,

✧ 7:2: Luk 11:38 ✧ 7:4: Ma:t 23:25

huiyatiya ibino tepo ipuwoeno ukui na
tamelo kapola:naha,
muhulunomolo ba:nepola:na. ☆

⁷ Iba:te naeno mahilo hunamo nadipatena,
huiyatiya hibi komo puliyala,
iyo, iba:te hopo habanapino tutumu
Godokono hibi Tutumuma: midiliti ba:bo
iya:tulamenaka.’”

⁸ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Aisayakono
tabo hibinomola, mabu la: Godokono hibi
Tutumumu Tabo a:miya:paliya:mata, huiyatiya
tawakaluba:te da:ga:lana ba:bi tutumamo
papamila:hanamata.

⁹ “La: hibi mulu tawakalubilata! Iyo, la:
Godokono hibi Tutumu Tabo tama:mo ba miya:te,
huiyatiya la:eno iniwala:te da:ga:lanakui la: ba:bi
komo kapiya bododilinakomata. ¹⁰ Numa:la:
Godokono Bukalo Mosesete na:goiya; ‘La:eno
menokobi nabi nowalubila:la:’ ba:gala ebete
na:kagoiya; ‘Kebe lumagiti ebene menoko o
nabiwino komoma: kuba tabo dolamagimini,
la:le ebe nanakapumiya:la:.’ ☆ ¹¹ Huiyatiya
la: ba:moe Godokono tabo tama:mo miya:palo
na:ga:lanamata, ‘Lumagigodolo da:pola:na
menoko nabiwi owalubilima; ebete iba:tamo
ikalamema: ubiha:ma: deda:mene, kubahenola.
Ebete dito kogoema:ne, ‘Ba:moi ilina talonala,
nale Godotamo ikamehote ba:moi ilinamo naeno
menoko nabiwi a:kowalubila:mo.’ ¹² Ba:bema: la:
ba:bako kuba ukui lumagi nonaminanakomata,
ebete ebene menoko nabiwi a:kowalubila:le.
¹³ Iyo, ba:moe gabodo la:eno iya:tulame komate

Godokono hibi tabo tama:mo miya:tena, ba:bene la:le ba:be atu kuba ukui gabodo komo hiya:hiya: kuba komo hiliyonomo na:kododilinamata.”

Tawakalubi Da:kubahilamenaka Ba:bi Komokomo

Ma:t 15:10-20

¹⁴ Ba:bene Ya:suti tawakalubi ebetamo gala kaka:lamiti iba:tamo na:goiya; “La: hiliyonomo naeno tabo uliti, ukui hidamo na:tuputupuilama:la. ¹⁵ Lumagi tamelo

ditana ba:be ilinate ebe ipuwamo opegate ebe a:kakubahima:mene, huiyatiya lumagino tepo ipuwane dikulimina: ba:bi komate ebe kokubahimima:na: ☆ ¹⁶ Galagodawa, ama: hidamo nulia!”*

¹⁷ Ba:bene Ya:suti tawakalubi miya:palete genama guamo da:nodoluya; ebe ta:matapa:te ebete bada tabo ka:goiya: ba:be taboeno ipuwama: ebe nalatediya. ¹⁸ Ebete

iba:tamo na:goiya; “Komopa:te ukui hidamo katuputupuilamenaha; la: ba: atumu. La:

iya:tawahala:ka? Naha ilinate lumagino tepo ipuwamo opegate ebe a:kakubahima:mene,

¹⁹ mabu naha ilinate lumagino ukui mabamo katutaha; huiyatiya wapamo tuta ba:bene nea:go kopenuluhukuma:ne.” Ba:bema: hibila, Ya:suti ba:moe tabamo hiliyonomo naha ilinoeno talona hiliyonomo tama:mo miya:tenomo a:miya:tiya:

²⁰ Ba:bene ebete gala na:kagoiya; “Numa:la; lumagino tepo ipuwane dikulimina: ba:bi komo

☆ **7:15:** Oel 10:14-15 * **7:16:** Mak 7:16 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha; huiyatiya ebenu buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:

kapiyate ebe kokubahimima:na; ²¹⁻²² mabu lumagino tepo ipuwane hiya:hiya: kuba ukui komate pikulinaka, ba:bene ba:bi kuba ukuia:godone ba:moi koko kubate kapikulinaka —bohele pilo komo ba:gala eta lumagino kamena pilo komo, ilina pilo komo ba:gala eta lumagino ilina ubi komo, mauba komo ba:gala lumagi anakapumi komo, ha:da amiho komo ba:gala eta lumagino mahilo kubahimi komo, apa:mo kuba ododili komo ba:gala hiya:hiya: kuba oholelo ododili komo, awagaha komo ba:gala daedae ukui komo. ²³ Iyo, ba: hibila! Ba:moi kuba hiliyonomate lumagino tepo ipuwane pikuliti lumagi ba:bo kokubahimima:na:”

*Taya Habanapi Kamenoeno Hibima: Midi Komo
Ma:t 15:21-28*

²⁴ Ba:bene Ya:suti ba:be hopo miya:pate Taya ko haboeno hopamo dito tuya:. Ba:ba tetelo ebe ubihinola ebete kebe genamamo da:nodoluya: tawakaluba:te iya:tawaha, huiyatiya iba:te ba:be genama tiyo iya:tawahuya:. ²⁵⁻²⁶ Ba:bema: ba:be hoponapi kamena eta, ebene bohele deha:poto kuba gobogobagoenola, ebete Ya:sukunu komo uliti ebetamo pete ebene nato mabamo ba pepa-pamiwata ebe ba:bo petoemehuya:, ebete ebene bohelegodone kuba gobogobo koemema:. Huiyatiya ba:be kamena Yu lumagiha:, ²⁷ ba:bema: Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Mabu keka: nale amadawalubitama? Tawakaluba:te dopamo ibino guguda:tamo baa: nikalama:mena:. Wadiyaha: iba:te gugudino baa: komopa:tamo dito ikalame,

mabu ba:be ododi komo ba: gahagahatamo ikalame komo huiyala.”

²⁸ Ebete huiyatiya Ya:sutamo na:goiya:, “Kodawa, ama:le da:gaa: ba: hibila, huiyatiya guguda:te hopamo diya:hekenaka, ba:bi baa: hapuhapu gahagahate naha wadiyala!”

²⁹ Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Mabu ama: ba:ba ka:na a:gaa:ta, ama: kalakalago genamamo na:toa. Kuba gobogobote amia:no bohelegodone uluhuku.”

³⁰ Ba:bene ba:be kamenate genamamo tote ebene bohele ba:bo numiya:, kuba gobogobote ebegodone ya:lo uluhukuti, ebete tilolo watitiya:.

*Ya:suti Galo Duhumi Ba:gala Tabo Olamagiha:
Dubu Da:hiduimiya:*

³¹ Ba:bene Ya:suti Taya hopo miya:pate Saidono ko habamo tote, ebete Ta:ni Habahaboen hopodo kapetote Ga:lili Bobamo gala dito kanuluhukuya:.

³² Ba:ba tetelo tawakaluba:te galo duhumi ba:gala tabo olamagiha: dubu Ya:sutamo magahete ebe na:petoemehuya: ebete ebene kokoto ba:be dubutamo kemowatimima:.

³³ Ba:bene Ya:suti ba:be dubu tawakaluba:godone nanekela:mo hiya: baha:mo magatate, ebene kokoto dubuino galo ipuwamo ba:bo newadulателиya:, ba:bene ebete ebene kokotamo kowe mehamidate dubuino ma:lapila ba:bo ologimiya:.

³⁴ Ba:ba tetelo Ya:suti Hunu Habamo gahimilo, hawela ama:midate Yu tawakalubino tabamo na:goiya:, “Epa:ta!” ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, “Na:tutukula:hala:!”

³⁵ Ba:bema: ba:be dubuino galote tutukula:hate ba:gala ebena ma:lapilate da:hiduya:, ebete tabo hidamo ba:bo olamagiya: ³⁶⁻³⁷ Tawakaluba:te ba:be komo dumiya: iba:te hanohanoholo konomamo ga:luya:, “Ya:suti hiliyonomo komo hidonomamo ododilinako. Numa:la:, ebete galo duhulamepi na:hiduilamena iba:te tabo kulihoma:, ba:gala tabo ga:laha:pi atumu na:kahiduilamena iba:te tabo koga:lama:!”

Ba:bene Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:, “La:le komo tawakaluba:tamo ba:moe komo akahawakalima:la:!” Ba: hibila, komo hiya:hiya: tetelo Ya:suti tawakalubi ba:ma ka:na kiyahalamenakui, huiyatiya iba:te ebena tabamo papamila:haheno ebena ododili komo ba: dito nehawakalilamenakuya: ✧

8

*Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa:
Gala Da:kikalameholiya:*

Ma:t 15:32-39

¹ Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:sutamopelamete gala na:kapekapiyuya: Ba:bene ibino baa:te da:wiboholamiya: Ya:suti ebe ta:matapi ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:, ² “Na ba:moi tawakalubi na:malemalelatilitamo, mabu iba:te nago netewa-kapiya hegela demedenati ibino baa:a:wiboholami. ✧ ³ Na ibi baa:heno ibino habahabamo doelamemo, diyala, gabo tetelo

✧ **7:36-37:** Ais 35:5; Mak 1:43-45 ✧ **8:2:** Mak 6:34-44

heloha:ma: da: neda:hamena:, mabu komo iba:te muhulunomone pelamiya:.”

⁴ Huiyatiya ebe ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, “Moe baa:ha: hopola. Ale ba:moi tawakalubi hiliyonomatamo baa:ikalameholema: modoboha:.”

⁵ Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, “La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na?”

Iba:te na:ga:luya:, “Sa:ba:ni.”

⁶ Ba:bene Ya:suti tawakalubi hakamo kahidima: da:goelamiya:, ba:ba tetelo ebete ba:bi sa:ba:ni baa: komokomo uwatete Godotamo kalakala tabo ba:bo goiya:, ba:bene ebete wakalamiholete ebe ta:matapa:tamo dito ikalamiya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholema:. ⁷ Ba:gala iba:godolo daha hegehege kapiyakapiya na:kapola:nuya:, ba:bene Ya:suti ba:bi dahama: Godotamo kalakala tabo kagoete, ebe ta:matapi na:goelamiya: iba:te tawakaluba:tamo kakikalameholema:. ⁸⁻⁹ Ba:ba tetelo puya:te ba:be baa: da:nahuya: ibino kape komo ba: dito wiboholamiya:. Ba: hibila, ba:be baa: 4,000 tawakaluba:te nahuya:, ba:bene da:luhiliya: ba:bi baa: komokomamo Ya:suku ta:matapa:te sa:ba:ni bagolo betabuilamiya:. Ba:bene Ya:suti ba:bi tawakalubi ibino habahabamo doelamiya:, ¹⁰ ba:ba tetenomolo ebete ebe ta:matapa:go boga:mo ololote Da:lamanuta hopamo ba: dito tolamiya:.

*Pa:lisi Kapiyuimipa:te Hanohano Komo
Umima: Ya:suku Da:ga:lamiya:
Ma:t 16:1-4*

11 Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo pelamete ebe na:polowabeletiya:. Ibi ubila ebe kuba gabamo kemogabuimima:, ba:bema: iba:te ebe na:ga:lamiya:, “Ama:godolo Godokono helo ditana, ba:be komo hawakalimima: eta hanohano komo atamo nododa:.”

12 Ba:bene Ya:suti ebene tepo ipuwalo hawela konomamo ama:midalo na:goiya:, “Mabu keka: ba:ma tete tawakaluba:te hanohano komo dohowadina? Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote ebene helo hawakalimima: ba:ma tete tawakaluba:tamo hanohano komo a:kikalama:mene!” ☆

13 Ba:bene ebete ibi ubiha:ma: eda:lo boga:mo ololote bobo hapuamo gala na:kana:hiwuya:.

Pa:lisi Kapiyuimipi Ba:gala Helodiko Ibino Awagaha Komo

Ma:t 16:5-12

14 Ga:lili Bobo a:hiwale tupuimihino Ya:suku ta:matapa:te baa: uwate komo nadoduya:, ba:bema: iba:godolo kapiya baa:nomote itanuya: boge gulu.

15 Ba:bene Ya:suti ibi koamo kiyahalamiya:, “La: hidamo nuliala: Palawa baa:te ha:kiya hunamo da:mahiga, Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Helodiko ibino awagaha komo ba:ba ka:nala. A:iye, ba:mako awagaha komote la:tamo akuluhukala:!” ☆

16 Ba:bema: iba:te ibi ipuwalo tabo ba:ma ka:na ga:luya:, “Ebate atamo ba:moe tabo begoe mabu a baa:henola.”

☆ 8:12: Ma:t 12:39; Luk 11:29 ☆ 8:15: Luk 12:1

17 Huiyatiya iba:te tabo da:ga:lutiya: Ya:suti iya:tawate iba:tamo na:goiya:, “La:le baa:heno pola:na tabo badama: ka:ga:lutama? La:le naeno hibi komo hidamo kuminaha: ba:gala kiya:tawahanaha:. Mabu keka: la:le la:eno tepo ipuwa badama: da:kodakoduilamenama? ☆

18-19 La: baida:gopila huiyatiya la: a:kuma:lemata, iyo, la: galagopila huiyatiya la: a:kulia:lemata. Nale eta gapogapolo paibo baa: 5,000 dubatamo da:wakalamiholenimo, ba:moe komoma: la:godolo ukui ba:kitana? Ba:ba tetelo la: baa: komokomamo kebaleta bagolo ka:tabuilameonima?”

Iba:te ebetamo na:huiyuya:, “12 bagolola.” ☆

20 “Ba:gala eta hegelalo nale sa:ba:ni baa: 4,000 tawakaluba:tamo da:kawakalamiholimo, ba:ba tetelo la: baa: komokomamo kebaleta bagolo ka:tabuilamiuima?”

Iba:te ebetamo na:huiyuya:, “Sa:ba:nila.”

21 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Mabu keka: la:le naeno komo hibilo kiya:tawahanaha:?”

Ya:suti Baidi Tamiho Dubu Da:hiduimiya:

22 Ba:bene iba:te Betasaida habamo da:nikuliya:, komo tawakaluba:te baidi tamiho dubu Ya:sutamo magahete, ebe ba:bo petoemehuya: ebete ebe kologima:. 23 Ba:bene Ya:suti baidi tamiho dubu kokotamo lawete habane nanekela:mo magatate, ebete ebene baida:mo kowe miya:temete ebene kokoto emowatilamelu ebe nalatediya:, “Ama: ilina na:kulamiuta?”

☆ 8:17: Mak 6:52 ☆ 8:18-19: Mak 6:41-44

24 Ba:be dubuti gahimiti na:goiya, “Na tawakalubi da:wapata:lamita nulamitamo, huiyatiya ibi kehamo la:mota:hana.”

25 Ba:bene Ya:suti ebeno kokoto ba:be dubuino baida:mo gala da:kemowatilamiya;, ebete ibulu a:la:minalete ebeno baiditi ba:bo hidohidohomiya;, iyo, ba:ba tetelo ebete ilina hiliyonomo hidamo ba:bo ulameholiya:.

26 Ba:bene Ya:suti ebe na:goemiya;, “Amia:no genamamo tonomo na:toa, ba:moe habamo gala akapa:la:.”

*Pitate Ya:sukunu Hibi Komo Da:hawakalimiya:
Ma:t 16:13-20; Luk 9:18-21*

27 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Sisaliya-Pilipai hopoeni habahabamo ba tuta, gabo tetelo ebete ebeno ta:matapi na:nalateda:liya;, “Tawakaluba:te na pokomo ka:ga:lanaka?”

28 Iba:te na:ga:luya;, “Komopa:te ama: Yoneko beyamo wadulateledawama: ga:lanaka, komopa:te ama: Elayako Godokono ukui hawakalimidawama: ga:lanaka, ba:gala komopa:te ama: Godokono ukui hawakalimidawa etama: ga:lanaka.” ✧

29 Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya;, “Huiyatiya la:le na pokomo ka:midinionama?”

Pitate ebetamo na:huiyuya;, “Ama: ba: Kelisotela, Godokono Oemedawalata!” ✧

30 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi na:kiyahalamiya;, “La:le naeno komoma: komopi akakiyalama:la:.”

*Ya:suti Ebene Hoe Komoma: Dopamo Da:goiya:
Ma:t 16:21-28; Luk 9:22-27*

³¹ Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi ba iya:tulame na:goiya;, “Tawakalubino Naniwi tawakaluba:godone koko temeteme galane kuwatema:ne, Godokono ubila. Iyo, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu iba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na;, ba:bene tawakaluba:te ebe kanakapumima:na: huiyatiya netewa-kapiya hegelalo ebete hoene gala kakamahigama:ne.”

³² Ebete ba:moe tabo iba:tamo da:goiya;, Pitate Ya:suku komo ta:matapa:godone nanekela:mo magatate ba:be tabo komoma: ebe ba:bo nikiya-hamiya;. ³³ Ba:bene Ya:suti ohobigate, komo ta:matapi ulamete Pitako kiyahamelo na:goiya;, “Pita, ama: Saitanako huiyala! Na na:miya:pana: mabu amia:no ukui Godotamo kihatitaha;, ama: tawakalubino ukuilo emedenata!”

³⁴ Ba:bema: Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ebe ta:matapa:go ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya;, “Kebe lumagiti na ta:mahenema: ubi dihatemene, dopamo ebete ebene komo adodote ebene keha pihiga aguti na ba:bo na:ta:mahena:mene. ☆ ³⁵ Ba: hibila, kebe lumagiti ebene ka:ka: natamo damawada:mene ebene ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Hido Tabo olamagima: ebene ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne. ³⁶ Ba:bema: lumagiti hopeno ilina hiliyonomo uwatenomo ba uwate,

☆ **8:34:** Ma:t 10:38-39; Luk 14:27

ebeno ka:ka: datutimini ba:be lumagino huiya keka:? ³⁷ Ebete ebena ka:ka: gala kakalawema: bada ilina na:kikamemene? Gabo puliyala, kitanaha: ³⁸ Numa:la:, ba:ma tete tawakaluba:te kubakubanomoma: eda:hate, iba:godolo Godoko hibima: midi komo puliyala. Ba:bema: kebe lumagiti natamo ba:gala naeno tabamo da:hilopomene, na Tawakalubino Naniwiti ba:atumu ebetamo kohilopoma:nemo, iyo, nale naeno Nabiwino helonomo alago ba:gala ebena hido-talona nopopa:go da:pemo, ba:ba tetelo ebe kopehilopuimima:nemo.” ☆

9

¹ Ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tetelo demedehona komo iba:te Godokono Ko Gawadalagino tetete heloago da:pemene, ba:be ko komo dopamo umiti galane ba:bo koha:lahama:na:.” ☆

Godokono Helonomo Alote Ya:sukunu Ape Da:la:minuya:

Ma:t 17:1-13; Luk 9:28-36

² Ba:bene sikisi hegela da:wibuya: Ya:suti Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko eta hununomo hakamo magataliya:, iba:te ha:kiya ba:bolo konepola:nama:. Ba:ba tetelo ibino dopo hapulu Ya:sukunu apete hiya:ma: ba edita, ☆ ³ ebena pupulino ilinate a:la:minahamete keyakeyanomoma: hibilo eda:hamitiya:, ba:moe hopo konomolo eta lumagiti kaliko ba:ma

☆ **8:38:** Ma:t 10:33 ☆ **9:1:** Mak 13:30 ☆ **9:2:** 2Pit 1:17-18; Oel 3:22

ka:na ukulalelo keyakeyanomoma: midili wadiyaha:.⁴ Ba:bene ta:matapino holoholo hapuamo Moseseke ba:gala Elayako iba:te uluhukuti Ya:sukuba: tabo ba:bo ga:lutiya:.⁵ Ba:ba tetelo Pitate Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, ale ba:malo da:pola:nama:, kalakala konomola. Wadiyala a mimiya netewa-kapiya ketemotema:nema:, eta amia:nola, eta Mosesekonola, eta Elayakonola.”⁶ Ba:hibila, ta:matapa:te konomamo toletolehutiya:, ba:bema: Pitate ukui hidamo emalagidoloheno ba:be tabo ba: dito goiya:.

⁷ Ba:bene hawaiti pete ibi da:patulateliya:, tabote hawai ipuwane ba:ma ka:na piya:, “Ba:moe naeno kapiya Gudunomola, na ebetamo na:kalakalutamo. La: ebeno tabo nulia:la!”⁸ Huiyatiya ba:ba tetelo iba:te hopo tiyonomo umihote Moseseke Elayako ibi gala kulamiya:ha:, Ya:suku kapiyate iba:go ba:bolo la:nuya:.

⁹ Ba:bene iba:te haka hununi ba pepalaga Ya:suti ibi na:pegoelamiya:, “La:le kebe komo kumioma, ba:be komo ba:ma tetelo komopi akakiyalama:la:, huiyatiya na Tawakalubino Naniwiti hoene gala da:kamahigamo, la:tawakalubi ba:bo kokiyalamema:nemata.”

¹⁰ Ba:bema: iba:te ba:be komo tepo ipuwamo ihatiya:, huiyatiya hoene mahiga komoeno ipuwa ibi ipuwalo ga:lutiya:.¹¹ Ba:bene iba:te Ya:suku nalatediya:, “Bada mabuma: Godokono Tutumu iya:tulamepa:te da:ga:lanaka, Elayate dopamo pete, ebeno gala hapuni Kelisote kopema:ne?”

¹² Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Hibila, Elayako dopamo pete hiliyonomo komokomo

kopetuputupuilamema:ne. Huiyatiya Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na ba:kaitana, Tawakalubino Naniwi temeteme hiliyonomo kuwatema:ne ba:gala tawakaluba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na:. Ba:moe taboeno ipuwama: la:eno ukui keba ka:na ka:pola:na? ☆ 13 Na la:tamo na:goemo, Elayako tawakaluba:tamo ya:lo a:pi* huiyatiya iba:te ibino ubilo koko kuba ebetamo ododilinakuya;, Godote ebena Bukalo dopamo da:goiya: ba:ba ka:na.” ☆

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Kuhi Da:hiduimiya:

Ma:t 17:14-21; Luk 9:37-43a

14 Ba:bene iba:te komo ta:matapa:tamo pikuliti, tawakalubi hiliyonomate iba:go ba pola:na ba:bo pulamiya:. Ba:ba tetelo Godokono Tutumu iya:tulamepa:te Ya:suku ta:matapa:go ba olowabelethuita, 15 huiyatiya tawakaluba:te Ya:suku dumiya: iba:te konomamo la:wa:halo ebetamo pulila:hate nolata tabo ba:bo nega:luya:. 16 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi nalateda:liya;, “Mabu keka: la: ba:moi dubago dolowabelethuitama?”

17 Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomo ipuwalo eta lumagiti Ya:sukunu tabo ba huiya na:goiya;, “Iya:tulamedawa, na naeno gudu ama:tamo a:magaha:kamo mabu ebe kuba gobogobote anagalimihona, ba:bema: ebe

☆ 9:12: Ma:l 4:5; Ohale 22:1-18; Ais 53:3 * 9:13: Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suti Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno komoma: olamagiya:. ☆ 9:13: Ma:t 11:14

tabo olamagi modoboaha. ¹⁸ Keba tetelo kuba gobogobote ebe gala da:kanagalimihomene hopamo kopena:da:nama:ne, ba:bene ebete lalo ba ikilame paguti ebena tabo ipuwane pikulimiti, ebena apete kodakodanomoma:ba:bo keda:ma:ne. Nale ama: ta:matapi a:goelama:kamo iba:te kuba gobogobo koemema; huiyatiya iba:godolo helo puliyala.”

¹⁹ Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya; “A:iye, la: hibima: midiha: tawakalubilata! La:le natamo menemene bikanamenamata, ba:bema: na ubihinola la:go tete ga:ga:lo emedena! La: kuhi natamo na:magaha:la!”

²⁰ Ba:bene iba:te ba:be kuhi Ya:sutamo da:magatuya; kuba gobogobote Ya:suku umiti kuhi ba:bo anagalimihuya. Kuhiti hakamo gate ewageleholo ba miwa:digahuta ebena tabone paguti pikulimitiya. ²¹ Ba:ba tetelo Ya:suti kuhino nabiwi nalatediya; “Ebe ba:moe komo kebako tetelo ka:tupuimi?”

Ebete na:huiyuya; “Gudu deha:poto tetelo tupuimi. ²² Hiliyonomo tetelo kuba gobogobote ebe koa:mo ba:da:na, ba:gala beyamo ba:da:na, ba:ba ka:na ewagelena ebe kanakapumima. Ba:bema: amia:no helo modobola:ka: a kowalubima? Helote modobolo ditama:na, a malemalea:telo ebe nowaluba.”

²³ Ya:suti ebetamo na:goiya; “Mabu keka: ama:le naeno helo komoma: da:kiyanama? Ba:moe komo naeno komoha; ba: amia:no komola! Wadiyala ama: Godoko hibima: na:mida; ba:bene ama:godolo helo bitanamene

hiliyonomo komokomo ododilima.” ☆

²⁴ Ba:ba tetenomolo kuhino nabiwiti kono-mamo na:goiya; “Na hibima: na:miditamo huiy-atiya naeno hibima: midi komo deha:potola. Na:koiminama:!”

²⁵ Ba:bene komo tawakalubi hiliyonomate ba pelamenape, Ya:suti ibi ulamete kuba gobogobo kiyahamelō na:goiya; “Taboha:dawa ba:gala galo duhumi gobogobo, nale ama: bikiyahamemata, ebegodone uluhukuti na:toa! Gala ebetamo akapopegala:!”

²⁶ Ba:ba tetelo kuba gobogobote ibulu goe-watalo kuhi hakamo a:da:nate, ba:bene kuhiti kubanomamo ewageleholo kuba gobogobote ebe-godone duluhukuya; ebete hoemo ba:bo kapi-tanuya. Ba:be mabuma: komopa:te na:ga:luya; “Ebe a:hoe,” ☆ ²⁷ huiyatiya Ya:suti ebe kokotamo lawete dadipatiya: ebe ba:bo mahiguya:

²⁸ Ba:bene Ya:suti genama guamo da:na:pa:guya; komo tawakaluba:te pola:naha: tetelo ebe ta:matapa:te ebe nalatediya; “Mabu keka: ale kuba gobogobo oemema: kamodobakaha:?”

²⁹ Ebete ibino tabo ba huiya na:goiya; “Pote ebene emede ipuwalo Godokoba: tabo da:ga:lanaka, ebe kapiyate ba:mako kuba gobogobo koemema:ne.”

*Ya:suti Ebene Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:
Ma:t 17:22-23; Luk 9:43b-45*

³⁰ Ba:bene iba:te ba:be haba miya:pate Ga:lili hopodo ba petolame, Ya:suku ubihinola

☆ **9:23:** Ma:t 21:21; Mak 11:23 ☆ **9:26:** Mak 1:26

ebete kebolo ka:lutiya: tawakaluba:te iya:tawaha, ☆ 31 mabu ebete ebe ta:matapi komo hiya:hiya: komokomo biya:tulamitiya:. Ebete ibi iya:tulamelo na:goiya:, “Godote Tawakalubino Naniwi kuba tawakalubino kokotamo kihatema:ne, ba:bene iba:te ebe kanakapumima:na:, huiyatiya ebete netewakapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.” ☆

32 Huiyatiya Ya:suti da:goiya: ebe ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kemalagidolutiya:ha:, ba:bema: iba:te ba:moe komoma: Ya:suku alateda:ma: na:toletolehutiya:. ☆

Kodawama: Pote Na:keda:mene

Ma:t 18:1-5; Luk 9:46-48

33 Ba:bene iba:te Kapeniyama habamo da:pelamiya:, Ya:suti genama guamo nodolote ebe ta:matapi ba:bo nalateda:liya:, “Gabo tetelo la: bada mabuma: ka:ga:lutakama?”

34 Iba:te tabo kahuiyuya:ha: mabu iba:te ibi ipuwalo pote koma: eda:ma: a:polowabelethuiya:. 35 Ba:be mabuma: Ya:suti emedete ebene 12 ta:matapi ebetamo ka:lamiti iba:tamo na:goiya:, “Kebe lumagiti koma: eda:ma: ubi dihatemene, ebete ebe ha:kiya galanomoma: miditi komopino huiyaha: okodawama: neda:mene.” ☆ 36 Ba:bene Ya:suti gudu deha:poto lawete ibi tetenomamo adipiti, ebe kokotamo ba a:ga:da:mida iba:tamo na:goiya:, 37 “Kebe lumagiti naeno mahilamo ba:mako gudu deha:poto

☆ 9:30: Yon 7:1 ☆ 9:31: Mak 8:31; 10:32-34 ☆ 9:32: Luk 9:45 ☆ 9:35: Luk 22:24; Ma:t 20:25-27; Mak 10:43-44

kalakalago dowlubina ebete na bowalubinina, ba:gala kebe lumagiti na dowlubinina ebete na kapiya kowalubininha:, ebete na Oenamedawa Godoko atumu na:kowalubina.” ☆

Ago Alaholoha:dawa Ebete A Owalubidawama: Eda:na

Luk 9:49-50

³⁸ Ba:bene Yonete Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, ale eta dubu umima: ebete amia:no mahilamo kuba gobogobo doelamiti, huiyatiya ale ebe a:kiyahamima: ba:be komo kekelamema: mabu ebe aeno kapiyuimi lumagiha:.”

³⁹ Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La:le ebe akaduhima:la:. Kebe lumagiti naeno mahilamo hanohano komo dododimini, ba:be lumagiti tote naeno komoma: kuba tabo a:kanolamaga:mene, ⁴⁰ mabu hibila, kebe lumagiti ago alaholohoha:dawama: deda:na, ebete ba: a bowalubina. ☆ ⁴¹ Nale la:tamo hibi tabo begoemo, la:le na Kelisokono tawakalubima: deda:hanama, ba:be mabuma: etate beya la:tamo dikalamemena:, ebete Godogodone da:lawemene ba:be hido huiyate a:kalatida:mene.” ☆

Kuba Gabamo Emogabuimi Komo

Ma:t 18:6-9; Luk 17:1-2

⁴² Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Deha:poto guduti na hibima: ba midinina, kebe lumagiti ebe kuba gabamo demogabuimina, wadiyala tawakaluba:te ebe lawete ebena kokoba:mo konomo nakola ma:homete kehaha: kolomamo

☆ **9:37:** Ma:t 10:40 ☆ **9:40:** Ma:t 12:30; Luk 11:23 ☆ **9:41:** Ma:t 10:42

na:da:namena:, ebete atu kuba komo eta guditamo ododikapoma. ⁴³ Ba:gala amia:no kokotote ama: kuba gabamo demogabuimina, nitamida! Wadiyala ama:le kapiya kokotago Godokono Ka:ka: Habamo na:pa:ga, kubala kokoto netewago Koe Habamo to. Ba: hibila, ba:be habalo koete itana tetelo na:woena, ✧ ⁴⁴ ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale.† ⁴⁵ Ba:gala amia:no natote ama: kuba gabamo demogabuimina, nitamida! Wadiyala ama:le kapiya natago Godokono Ka:ka: Habamo na:pa:ga, kubala nato netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na. ⁴⁶ Ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale. ⁴⁷ Ba:gala amia:no baiditi ama: kuba gabamo demogabuimina, na:magubuta:! Wadiyala ama:le kapiya baida:go Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo na:pa:ga, kubala baidi netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na. ✧ ⁴⁸ Ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te ba:pola:na, a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale.” ✧

⁴⁹ Ba:bene Ya:suti eta tabo ba:ma ka:na kagoiya:, “Tawakaluba:te solo baa:mo keba ka:na ka:miya:tenaka, Godote tawakalubi hiliyonomoeno emede komamo ebena koe ba:ba ka:na kopemiya:telamema:ne.

✧ **9:43:** Ma:t 5:30 † **9:44:** Mak 9:44 ba:gala Mak 9:46 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:. ✧ **9:47:** Ma:t 5:29 ✧ **9:48:** Ais 66:24

50 “Solo hidonomola, huiyatiya eta lumagino solo golate dalatidimini, ama:le gala soloma: a:kamida:mena:ta. Ba:bema: Godokono solote la:eno kapiyuimi ipuwalo nitanamene, iyo, wadiyala etate eta malemaletelo ba:ba ka:na nemedeniya:la:.” † ✧

10

Kamena Ibuki Komo

Ma:t 19:1-12; Luk 16:18

¹ Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopo miya:pate Yudiya hopodo petote Yodane Tuli hapuamo dito nuluhukuya:. Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ebetamo gala da:kapelamiya:, ba:bene ebete ibi gala na:kiya:tulamiya: mabu ebena ododi komo ba: ba:ma ka:nala.

² Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te pelamete, Ya:suku kuba gabamo kopemogabuimima: ebe na:palatediya:, “Dubuti ebena kamena dibukimini, Godokono Tutumu Tabo ba:kadikamidalemene?”

³ Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Mosesete la: bada tutumu tabo ka:goelamitiya:la:?”

⁴ Iba:te na:ga:luya:, “Dubuti ebena kamena ibukima: Mosesete gabo atamo ba:ma ka:na hiduimiya:, dubuti ebena ubi dihatemene, ebete kamena ibuki pepa ododiti ebetamo dito kikamema:ne.” ✧

† **9:50:** Buka ka:lamihole dawa, Ya:suti da:goiya: ba:be go taboeno ipuwa ba:ma ka:nala, solo ba: hibima: mididawoeno emede komola. ✧ **9:50:** Ma:t 5:13; Luk 14:34 ✧ **10:4:** Tutumu 24:1-4; Ma:t 5:31

⁵ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “Mabu la:eno tepo ipuwa kodakodahibinomola, Mosesete kamena ibuki tabo Godokono Bukamo ba:bema: ihatiya:. ⁶ Huiyatiya numa:la:, dopamo Godote ba:moe hopo dododiya;, ba:ba tetelo ebete dubu kamena bododiliya;. ✧ ⁷ Ba:moe mabuma: dubuti ebena nabiwi ba:gala menoko miya:palette ebena kamenago kapiya bahilo kemedema:na;, ✧ ⁸ ba:bene ibi netewapa:te kapiyama: eda:te gala hiya:ma: a:keda:mena;, iyo, ba:ba tetelo ibi ba:kapiyanomola. ⁹ Numa:la;, Godote ibi netewapi kapiyama: a:midiliya;, ba:bema: lumagiti ibi hiya:ma: midili wadiyaha:.”

¹⁰ Galane genama gulu Ya:suku ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwama: ebe da:nalatediya;, ¹¹ ebete iba:tamo ba:ma ka:na goiya;, “Kebe lumagiti ebena kamena ibukiti eta kamena da:lawemene, ebete Godokono holoholo hapulu ba:be kamena pilolo kolawema:ne, ✧ ¹² ba:gala kebe kamenate ebena dubu ibukiti eta dubu da:lawemene, ebete ba:be dubu atumu pilolo kolawema:ne.”

*Ya:suti Guguda:tamo Kokoto Demowatilamiya:
Ma:t 19:13-15; Luk 18:15-17*

¹³ Ba:bene komo tawakaluba:te ibino gugudi Ya:sutamo na:magataliya;, ebete iba:tamo kokoto ba emowatilame Godoko kogoemema: ebete ibi hidamo kowalubilinama:. Huiyatiya ebe ta:matapa:te ba:bi tawakalubi ba kiyahalame ibi da:duhilamiya;, ¹⁴ Ya:suti ibino ododi komo umiti iba:tamo maubalo

✧ **10:6:** Tup Mabu 1:27; 5:2 ✧ **10:7:** Tup Mabu 2:24; Epe 5:31-33 ✧ **10:11:** Ma:t 5:32

na:goiya;, “Gugudi natamo pelame wadiyala. Akaduhilama:la;, mabu ba:mako tawakaluba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo kona:pa:la:hama:na;. ¹⁵ Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti gudu deha:poto huiyamo aeno Ko Gawadalagi Godoko laweheno, ba:be lumagiti ebeno Kalakala Habamo a:kana:pa:gamene.” ✧ ¹⁶ Ba:bene Ya:suti guguda:tamo kokoto ba emowatilame Godoko ba:bo goemiya;, ebete ibi hidamo kowalubilinama:.

Ilina Dogodogo Dubuti Ya:sutamo Da:piya:

Ma:t 19:16-30; Luk 18:18-30

¹⁷ Ba:bene Ya:suti mahigate gabodo ba tuta, eta dubuti ebetamo nipuligate pupamo nemedete ebe na:goemiya;, “Hido Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?”

¹⁸ Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Ama:le na hidodawama: badama: ka:ka:nama:wa? Eta hidodawa puliyala, Godoko kapiyate hidodawala.

¹⁹ Ama: Godokono Tutumu Tabo iya:tawala. Lumagi akanakapuma:la;, eta lumagino kamena pilolo akalawa:la;, ilina pilolo akuwata:la;, eta lumagino komoma: ha:da tabo akolamaga:la;, lumagino ilina ha:da gabodo akuwata:la;, ba:gala amia:no nabiwi menoko ibino tabamo na:papamiwatanakuya:.” ✧

²⁰ Huiyatiya ebete Ya:sutamo na:goiya;, “Iya:tulamedawa, na deha:poto tetene tupuimiti ba:moi hiliyonomo tutumu kodakodalo uwatete eta kapiya kadikanaliya:ha:.”

✧ **10:15:** Ma:t 18:3 ✧ **10:19:** Ikuli 20:12-17; Tutumu 5:16-20

²¹ Ba:bene Ya:suti ebe uminate malemaletelo ebe na:goemiya; “Kapiya komote ama:godolo kamodobonaha. Wadiyala ama: tote, komopa:te amia:no ilina hiliyonomo mana:mo uwatehomete, ama:le ba:bi mani awaepa:tamo dito na:nikalamehola. Ba:ba tetelo ama: gala kapete na na:ta:maheniya; ba:bene amia:no ilina hiliyonomate Godokono Hunu Habalo konepola:nama:na.” ²² Ebete ba:be taboma: dopo menemenenomoma: eda:te tepo menemena:go dito tuya; mabu ebe ilina dogodogodawanomola.

²³ Ba:bema: Ya:suti ebe ta:matapi ulameholelo na:goelamiya; “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ilina hiliyonomagopa:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola!”

²⁴ Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebeno taboma: na:hanohanohutiya; ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya; “Naeno ekaka:la; Godote Ko Gawadalagima: deda:na, tawakaluba:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola! ²⁵ Numa:la; ka:molo-goete* kaliko akohomehoeno ola gugudu nilupiga kodakodama: eda:na, gabohenola. Ba: atumu ilina hiliyonomagodawate Godokono Ko Gawadalagi habamo na:pa:ga kodakodanomola, gabote hibinomolo a:kitanamene.”

²⁶ Ba:bene iba:te konomamo la:wa:hate ibi ha:kia ibi ipuwalo na:ga:lutiya; “Ya:suti da:goe

* **10:25:** Ya:suku tetelo Yu tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te kokonomo gelebadihole ka:molo-goegoa:mo ibino oko bowatihonakuya:. Iyo, komo hiya:hiya: tetelo ka:molo-goegoa:te ibino ilina bewatanakuya: muhulu hopamo, ba:gala komo tetelo iba:te bogema: watenama:.

ba:be tabote hibima: deda:na, puya:te modobola:ka: Godote ibino ka:ka: mula:lendamema:?”

²⁷ Ya:suti ibi ulamenate na:goiya:, “Tawakaluba:te ha:kiya ibino ka:ka: mula:le modoboha:, huiyatiya Godoko kapiyate modobola mabu ebegodolo helo bitana hiliyonomo komokomo ododilima:.”

²⁸ Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goiya:, “Ama: numa:, a ilina hiliyonomo miya:palete ama: na:ta:mahenata.”

²⁹ Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti ebene genama, o ebene nani nanikokubi ekaki, o ebene menokobi nabi gugudi ba:gala ebene hopo, ebete na mabuma: ba:gala Godokono Hido Tabo olamagima: ba:bi komo da:miya:palemene,
³⁰ ebete ba:ma tetelo hiliyonomo genama, nani, nanikokubi, ekaki, menokobi, gugudi, ba:gala hopo konomo gala kakuwatema:ne. Ba:gala atu tetelo tawakaluba:te temeteme komo ebetamo kikamehoma:na:, huiyatiya galane nale ebetamo wiboha: ka:ka: kikamema:nemo. ³¹ Iyo, ba: hibila, ka:lo dopopi hiliyonomo da:pola:na, iba:te galane galapima: keda:hama:na:, ba:gala ka:lo galapi da:pola:na, iba:te galane dopopima: keda:hama:na:.” ☆

*Ya:suti Ebene Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:
Ma:t 20:17-19; Luk 18:31-34*

³² Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Yelusalema ko habamo ba tolamita, ebete ibi dopalamete tutiya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ukui bilibilinomoma: eda:hutiya:, ba:gala kebe

☆ **10:31:** Ma:t 20:16; Luk 13:30

tawakaluba:te ibino gala hapuni da:pelamitiya: iba:te atumu na:katoletolehutiya:. Ba:bene Ya:suti ebena 12 ta:matapi uwatete, ebetamo da:pikulimina: ba:bi temeteme komoma: ibi ba iya:tulame na:goiya;, ☆ 33 “La: nulia:la:, a Yelusalemamo tolamitama:. Ba:bolo Godote Tawakalubino Naniwi tawakaluba:tamo kikalame:ne, ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te ebe anakapumima: ga:late Yuha:pa:tamo ba:bo kikalame:na:.”
 34 Ba:bene ba:ba:te ebe iya:da:tete, ebetamo kowe mehohote, giya:pa:pa:mo ebe a:na:miga:titi kanakapumima:na:, huiyatiya ebete netewakapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.”

Ya:imesiko Ba:gala Yoneko Iba:te Kuba Ukuia:mo Ya:suku Eta Komoma: Da:ga:lamiya:

Ma:t 20:22-28

35 Ba:bene Sebedikono gugudi Ya:imesiko ba:gala Yoneko iba:te pete Ya:sutamo na:pega:luya:, “Iya:tulamedawa, a ubila ale ama: bada komoma: da:ga:lamemena:, nikaa:miya:.”

36 Ya:suti ibi na:goelamiya:, “La: bada komo ubila:ka: nale la:tamo ikalamema:?”

37 Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya:, “Ama:le Ko Gawadalagima: deda:mena:, a ubila ama:le da:goemena: etate amia:no tu hapulu ba:gala etate pele hapulu amia:no konomo alo ipuwalo kolumutitama:.”

38 Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La:le na hido ukuia:mo kaga:lanamitaha:. La: mod- obola:ka: nale da:nimo ba:be temeteme kalila:mo

☆ **10:32:** Mak 8:31; 9:31

niho? La: modobola:ka: Godote na hoe komamo dadunatenemene ba:be komamo la: wadulatele?”
 ✧

39 Iba:te na:ga:luya:, “A modobola.”

Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba:moe komo ba: hibila, nale da:nimo galane tetelo la: ba: atumu ba:be kalila:mo nihote temeteme bulihonakomata, ba:gala Godote na dadunatenemene ba:be hoe komamo la: kowadulatelema:na:ta. ✧ 40 Huiyatiya naeno tu hapuamo ba:gala pele hapuamo ahidi komoma: nale a:kagaa:mo. Godote puya:tamo da:hiduilamiya: ba:binomate ba:bolo kopola:nama:na:, iyo, ba:moe komoma: ebete ha:kiya kogoema:ne.”

41 Ba:bene komo ta:ni Ya:suku ta:matapa:te ba:be komo uliti, Ya:imesiko ba:gala Yoneko iba:tamo na:maubahalitiya:, 42 huiyatiya Ya:suti ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:, “La: iya:tawahala, Godoko hibima: midiha:pino koko dubate ibi ha:kiya ibi ba wadiya:paa:latele komo tawakalubi heloamo kiyahalamenaka, iba:te ibino ubi komamo kopapamila:halenama:. ✧ 43 Huiyatiya la: ba:bakopima: a:keda:hamata. Kebe lumagiti la:eno koma: eda: ubi dihatemene, ebete la:eno huiyaha: okodawama: neda:mene, ✧ 44 ba:gala kebe lumagiti dopoma: eda: ubi dihatemene, ebete la: hiliyonomoeno du genamoeno okodawama: neda:mene, iyo, ebe ha:kiya ebe hoponomamo ihatenomo nihata:mene.

✧ 10:38: Mak 14:36; Luk 12:50 ✧ 10:39: Oel 12:2; Haw 1:9

✧ 10:42: Luk 22:25-26 ✧ 10:43: Ma:t 23:11; Mak 9:35

⁴⁵ Numa:la; Tawakalubino Naniwiti da:piya; ebe ubihinola ba:moe hopo tawakaluba:te ebetamo huiyaha: okopima: eda:ha, huiyatiya ebete na:piya: tawakaluba:tamo huiyaha: okodawama: kopeda:ma; ba:gala ebena ka:ka: gobogobamo ihatete ebena hoe huiyate komo hiliyonomo tawakalubi Saitanakono du genamane dito kuluhukulatelema:”

*Ya:suti Batimiyasikono Baidi Da:hiduilamiya:
Ma:t 20:29-34; Luk 18:35-43*

⁴⁶ Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Yeliko ko habamo pelamete, ba:bene iba:te komo tawakalubi hiliyonomago kapimilo ba:be habane ikuliti ba tolame, Timiyasikono gudu Batimiyasiko baidi tamiho dubula, ebete gabo tamelo ba luta komo tawakalubi manima: ba:bo toelameholitiya: ⁴⁷ Ba:bene ebete Nasaletenapi Ya:sukunu pe komo uliti ibulunomamo na:goiya; “Ya:su, Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!”

⁴⁸ Ba:ba tetelo komo hiliyonomo tawakaluba:te ebe kiyahamelo na:duhimiya: ebete tatabalo kolutama; huiyatiya ebete gala ibulunomamo na:kagoiya; “Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!”

⁴⁹ Ba:bene Ya:suti ba:bamo utiti na:goiya; “La: ebe mamo na:ka:ma:la:.”

Ba:bene iba:te ba:be baidi tamiho dubu ba ka:mi ebetamo na:ga:luya; “Na:kalakala, ebete ama: beka:mitata! Na:mahiga!”

⁵⁰ Ba:ba tetelo ebete ebena atuino kaliko tama:mo a:da:nate, tiyonomo mahigate Ya:sutamo ba:bo piya: ⁵¹ Ba:bene Ya:suti ebe

nalatediya;, “Ama: bada ubi kihatiuta nale ama:tamo kododima:?”

Baidi tamiho dubuti na:goiya;, “Iya:tulamedawa, na ubila ilina hidamo kulamema:.”

⁵² Ya:suti ebe na:goemiya;, “Ama: na:toa. Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta,” ba:bema: hibila, ba:ba tetenomolo ebena baiditi da:hidohidohuya;, ebete ba:be gabodo Ya:suku ba:bo ta:matuya;. ☆

11

*Ya:suti Yelusalema Ko Habamo Da:na:pa:guya:
Ma:t 21:1-11; Luk 19:28-40; Yon 12:12-19*

¹ Ba:bene iba:te Yelusalema ko haba tama:mo ba pelame, Betapa:gi haba ba:gala Betani haba tamedo tolamete Olibi Kehakeha Hunu Hakamo ba:bo nikuliya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi netewa dopamo ba oelame ² ibi na:goelamiya;, “La: ba:be tatali habamo tote, ba:be habamo ba nuluhuku donoki-goe deha:poto hala:mo ma:home konuma:digama:nemata, lumagiti dopamo ebe hunamo kemediya:ha:. Wadiyala la:le hale pahamiti na:magahiya:la:. ³ Etate la:tamo da:goemene, ‘La: ba:moe komo badama: kododiutama?’ la: huiyatiya ba:ma ka:na na:ga:luya:la:; ‘Kodawate donoki-goe ubila, ebete gala tiyonomo kakapoemema:ne.’”

⁴ Ba:bene iba:te tote, gabolo donoki-goe deha:poto gigiho tamelo ma:home numiti hale ba:bo nepahamiya:. ⁵ Ba:bema: puya:te ba:bolo

☆ **10:52:** Mak 5:34

da:pola:nuya: iba:te ibi nalateda:liya:, “La: hale bada mabuma: ka:pahamiutama?”

⁶ Ba:bene Ya:suti ibi netewapa:tamo dopamo kebe tabo ka:goiya:, iba:te ba:be atu tabo ibi da:kiyalamiya: ba:bi tawakaluba:te ibi dito miya:paliya:. ⁷ Ba:bene iba:te ba:be donoki-goe deha:poto Ya:sutamo magahete, ibino watuino kaliko donoki-goe hunamo miya:temete, Ya:suti ba:bi kaliko hunamo ba:bo emediya:. ⁸ Ba:ba tetelo komo hiliyonomo tawakaluba:te ibino ga:ga:ga: kaliko pipikulamete gabamo apohohago tolamiya:, ba:gala komopa:te gabo tametamene ele iya:hiliti gabamo atumu kamiya:tehlenatuya:. ⁹ Ba:bene puya:te da:dopuya: ba:gala Ya:sukunu gala hapuni da:pelamitiya:, ibi hiliyonomate ibulunomamo na:ga:lutiya:,

“Godoko nadipata:la!”

Godo, amia:no mahilago da:pita,
wadiyala ama: ba:be lumagi na:koimiya:! ✧

¹⁰ Iyo, aeno iniwa nabiwi Da:ibidikono hogote Ko Gawadalagima: deda:na,
wadiyala ama:le ebe na:koimiya:!
O tawakaluba:la:, la: Godoko milimiholo hunamo nadipata:la:!”

¹¹ Ba:ba tetelo Ya:suti Yelusalema ko habamo na:pa:gate, Godoko Adikumino Hiya: Genamamo nodolote ilina hiliyonomo ulamehola:go ba:bo petuya:, ba:bene da:gapogapohoniya: ebete Betani habamo gala na:katoniya: ebeno 12 ta:matapa:go.

✧ **11:9:** Ohale 118:25-26

Ya:suti Gao Noloha: Anahu Keha Dumiya:
Ma:t 21:18-19*

¹² Eta hegelalo iba:te Betanini gala da:kapelamitiya; gabo tetelo Ya:suku baa: kape komo ba piya:tawa, ¹³ ebete anahu keha pahagoeno muhulamo pumiti, gao oholema: ba:bamo dito tuya:. Huiyatiya ebete ba:bamo da:nuluhukuya: pahanomuya nulamiya; mabu ba:be tete anahu gao kehoeno noloho teteha; ☆ ¹⁴ ba:bema: ebete ba:be anahu kehatamo na:goiya; “Emedena emedena tetelo tawakaluba:te ama:godone gao a:kanahanakamena!”

Ba:be tabo ebe ta:matapa:te uliya:.

*Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama
Da:hiduimiya:*

Ma:t 21:12-17; Luk 19:45-48; Yon 2:13-22

¹⁵ Ba:bene iba:te Yelusalemamo nikuliti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tolamete, ba:be genamalo Ya:suti ilina kolowamipi nulamete gobogobamo helonomamo neta:malateliya; ba:gala ebete mani oweheta:midahalepino patapata gimai kolowamipino ahidi patapatago ba:bo nohoba:midahalelamiya;. ¹⁶ Ba:gala Yelusalemanapa:te ibino ilina hapuhapuni da:wadahenakui, iba:te ba:bi ilinago Godokono Genamoeno kala ipuwado palehawaminanakui hapudu da:nikulinakui, Ya:suti ibi ba:be mabuma: duhilamiya;. ¹⁷ Ba:ba tetelo ebete tawakalubi ba iya:tulame na:goiya; “Ba: hibila,

* **11:11:** Tawakaluba:te anahu kehoeno mahilo Gogodala tabamo salibisama: ka:minaka. ☆ **11:13:** Luk 13:6

Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, 'Naeno Genama hiliyonomo hiya:hiya: hopo tawakaluba:te Godoko Adikumi Genamama: koga:lama:na:, la:le huiyatiya pilo tawakalubino genamama: a:midimata!' ” ☆

18 Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te ba:be tabo uliti Ya:suku anakapumima: gabo bohowaditiya:, huiyatiya iba:te ebe na:tolemitiya: mabu hiliyonomo tawakaluba:te ebeno iya:tulame komoma: hanohanoholo na:kalakalahutiya:. ☆

19 Ba:bene da:gapogapohoniya: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi ba:be ko habane gala na:kikuliniya:.

Ya:suku Ta:matapa:te Anahu Keha Kaloloma: Eda: Dumiya:

Ma:t 21:20-22

20 Eta hegela duiduiyanomolo iba:te ko habamo gala ba kapelamita, anahu kehate hahane tupuimiti apa:mo puluhuku kaloloma: eda: ba:bo pumiya:. 21 Ba:bene Ya:suti dopamo bada komo kododiya:, Pitate ba:be komo emalagidolote Ya:sutamo na:goiya:, "Iya:tulamedawa, numa:! Ama:le da:kiyahami ba:be anahu kehate kaloloma: edi!"

22 Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, "La: Godoko hibima: na:mida:la:. 23 Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti hibima: midilo ba:moe hakatamo ba:ma ka:na da:goemene, 'Ama: kehaha: kolomamo na:toatepa!' ba:bene

☆ 11:17: Ais 56:7; Yel 7:11 ☆ 11:18: Mak 14:1

ebete tepo ipuwalo ukui netewama: eda:heno,
 ba:be komote uluhukuma: hibima: da:midimini,
 ebete ba:be komo hibilo kumima:ne. ☆

²⁴ Ba:bema: nale la: na:goelamemata, la: bada
 komoma: Godoko da:toemehoma, la: ba:be komo
 ya:lo lawema: ga:lalo hibima: na:mida:la:, ba:bene
 la: ba:be komo hibilo kolawema:nemata. ☆

²⁵ Ba:gala keba tetelo la:le mahila:hate Godotamo
 toetoe tabo dolamagimima, ba:bene eta
 lumagitamo mauba komote ditanamene, la: ba:be
 lumagino kuba egebolemete nadodoholemiya:la:,
 ba:bene la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:eno
 kuba egebolelamete atumu kakadodohole-
 lamema:na:ta. ☆ ²⁶ Huiyatiya la: tawakalubino
 kuba egebolelamete adodoholelameheno,
 la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:eno kuba
 egebolelamete a:kadodoholelama:mena:ta.”†

*Yu Watowatopa:te Ya:sukunu Helo Mabuma:
 Ebe Dalatediya:*

Ma:t 21:23-27; Luk 20:1-8

²⁷ Ba:ba tetelo Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi
 Yelusalema ko habamo gala na:kapikuliya:.
 Ba:bene ebete Godoko Adikumino Hiya:
 Genamalo ba nepata:, Godotamo hawa:goeno
 ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu
 iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu,
 iba:te ebetamo pelamete ²⁸ ebe ba:ma ka:na
 palatediya:, “Ama: ba:moi komo pokono heloamo

☆ **11:23:** Ma:t 17:20 ☆ **11:24:** Ma:t 7:7 ☆ **11:25:** Ma:t
 6:14-15 † **11:26:** Mak 11:26 komoeno tabo Makate bukamo
 kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebeno buka ododi gala hapuni eta
 hibima: mididawate miya:tiya:.

kododiliona? Ba:gala ba:moe helo pote kikameti, ama:le ba:moi komo kododilinama:?”

²⁹ Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Nale kapiya komoma: la: kalateda:lema:nemata. La:le na huiya tabo hidamo da:ga:lanamema, ba:bene nale ba:moi komo pokono heloamo kododilinamo, ba:be komo nale la: ba:bo kokiyalamema:nemata. ³⁰ Naeno alateda: tabo ma kumu bitana la:tamo, Yonete tawakalubi beyamo da:wadulatenakui, ba:be helo ebetamo pote kikami, Godotela:ka: o eta lumagitila:ka:?”

³¹ Ba:bema: ibi ha:kiya ibi ipuwalo olowabeletihuilo na:ga:luya:, “Ale da:ga:lama: Godote Yonetamo helo ikami, ebete kogoema:ne, ‘Mabu keka: la:le ebena tabo hibima: kamidiha:?’ ³² ba:gala a modoboha: ebe ba:ma ka:na ga:lame, hopo lumagiti Yonetamo helo ikami.” Iba:te tawakalubino mauba komoma: toletoleholo tabo ba:ba ka:na ga:luya:, mabu ibi iya:tawahala tawakalubi hiliyonomate Yoneko Godokono hibi ukui hawakalimidawama: ga:lana. ³³ Ba:bema: iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui ugumuililo Ya:sutamo na:ga:luya:, “Yonekono helo mabu a iya:tawaha:.”

Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba:bema: nale la: atumu a:kakiyalama:mata nale ba:moi komo pokono heloamo dododilinamo.”

12

*Tupina Gao Pali Lawamepino Iya:tulame Uwi
Ma:t 21:33-46; Luk 20:9-19*

¹ Ba:bene Ya:suti eta uwi tabamo ibi ba:ma ka:na iya:tulamiya:, “Dubuti pali ododiti tupina

gao keha ba:bo amihui, ba:be gaoeno mahilo ba: gala:ipi gaola. Ba:bene amiho komote da:wibui, ebete kala imiti, gao ihi adilutihoeno nakola bobo aligiti, pali lawamepino hunu mimiya ba:bo eti. Ba:ba tetelo ba:be dubuti ebene pali komo lawamepi dubatamo dito miya:pui, iba:te ba:bolo oko ba owatina ba:be pali hidamo umilo ebene gao kuwateholemenakoma:, ba:bene ebete muhulu hopamo ba: dito tui. ☆

² “Ba:bene gao tapiho tete da:pi ebete pali lawamepa:tamo huiyaha: okodawa na:poemi, ebete iba:godone gaoeno mani ipuwane ebene namutudawoeno komo kopelawema:, ³ huiyatiya iba:te ebe lawete kukamo anagalimihote ilinaheno dito noemiya:. ⁴ Ba:bene pali namutudawate eta huiyaha: okodawa gala da:kapoemi, huiyatiya iba:te ebe watolo ba anagalimiho ebe hilopo ikamete atumu dito koemiya:. ⁵ Ba:bene ebete gala eta huiyaha: okodawa da:kapoemi iba:te ebe anakapumiya:. Ba:bene komo huiyaha: okopi hiliyonomate da:pelami, iba:te ba: atumu komo alukuliti dito oelamiya:, huiyatiya iba:te komo anakapulamiya:.

⁶ “Ba:bene namutudawagodolo eta kapiya nemedenami, ba:be gudu ebete konomamo emalagidolonami. Ba:bema: galanomone ebete ba:be gudu ba poeme ebene ukuilo na:goi, ‘Hibila, iba:te naeno gudutamo kopapamila:hama:na.’

⁷ “Ba:bi pali lawamepi dubate huiyatiya ibi ipuwalo na:ga:luya:, ‘Numa:la:, ba:moe guduti nabiwino ilina namutudawama: deda:mene, ba:be guduti ba: na:pe. Ba:bema: wadiyala

☆ 12:1: Ais 5:1-2

ale ebe anakapumiti ebeno pali lawenomo kolawema:nema:,' 8 ba:bene iba:te ebe lawete anakapumiti palino kala ipuwane ba: dito na:da:nuya:” ☆

9 Ba:bema: Ya:suti ulihopa:tamo na:goiya:, “La:eno ukui keba ka:nala:ka:, pali namutudawate bada komo na:kododimini? Hibila, ebete pete pali lawamepi panakapulamete ebeno pali komopa:tamo kopikalamema:ne.

10 Iyo, la: dopamo Godokono Bukalo ba:moe tabo hibilo a:ka:lamiholia:mata,

‘Genama etepa:te tama:mo dihati,

ba:be hototote huiyatiya genamoeno helo mabuma: eda:na.

11 Ba:moe komo ba: Godote ododi,

ba:bema: aeno ukuilo na:hanohanutama:!’ ”

☆

12 Ba:bema: Yu watowatopi dubate Ya:suku lawe ubila mabu ibi iya:tawahala ebete ba:be uwi ibino komoma: olamagiya:, huiyatiya iba:te tawakalubi tolelamelo ebe miya:pate dito to-lamiya:.

Loma Tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisa-tamo Ta:kese Mani Ikameho Komo
Ma:t 22:15-22; Luk 20:20-26*

☆ 12:8: Yun 13:12 ☆ 12:11: Ohale 118:22-23 * 12:12: Sisako ba: Loma tawakalubino Konomo Gawadalagila, hopo konomolo ebe kapiyate helonomoma: eda:nami. Ebete ebeno alaholohopi hiya:hiya: hopamo oelamehokenakui, ba:bene iba:te ba:bi hopolo ba nemedehona tawakaluba:godone ta:kese mani konomo ba:bo nuwatelamenakuya:, ba:bi mana:mo ibino Loma gabomanino hiya:hiya: oko kowatihonama:.

13 Ba:bene Yu watowatopa:te komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Ko Gawadalagi Helodikono kapiyuimipi Ya:sutamo oelamiya:, iba:te ebe kuba gabamo ba nemogabuimi ebete kebako tabo goelo ebe ba:bo kolawema: ☆ 14 Iba:te ebetamo pelamete ha:da amiho gabodo na:pega:luya:, “Iya:tulamedawa, a iya:tawahala ama: hibi lumagilata. Ama: komopino dito ga:la komamo a:kapapamiwatala:ta, ba:gala ama: tawakalubi hunu nikapa:mo kulamenaha:, ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo a:kalawa:la:ta. Iyo, ama: tawakalubi Godokono gabo hidamo iya:tulamenata, ba:bema: a na:kiyaa:ma:, Loma tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikameho hidola:ka: o kubala:ka:? A ebetamo ba:kikamehoma: o a:kikamehama:?”

15 Huiyatiya Ya:suti ibino ma:lapila netewa komo iya:tawate iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:le na ha:da amihonamema: dewagelitama? La: mani kapiya natamo nikanama:la:, nale kumima:nemo.”

16 Ba:bene iba:te kapiya mani ebetamo dikamiya:, ebete ibi nalateda:liya:, “Ba:moe mani hunulu da:pola:na, mahilo ba:gala holoholo pokonola:ka:?”

Iba:te na:ga:luya:, “Konomo Gawadalagi Sisakonola.”

17 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Sisakono ilina Sisatamo nikamehala:, huiyatiya Godokono ilina Godotamo nikamehala:.”

Ba:bema: iba:te ebeno taboma: koamo hanohanohutiya: ☆

*Hoe Ipuwane Ka:ka:mo Mahila:hale Komo
Ma:t 22:23-33; Luk 20:27-40*

¹⁸ Hoe ipuwane mahila:haleha:ma: da:ga:lana, ba:bi tawakalubi ba: Sa:diyusi kapiyuimipila.† Komo iba:te Ya:sutamo pelamete tabo ba:ma ka:na pega:luya; ☆ ¹⁹ “Iya:tulamedawa, Godokono Bukamo Mosesete tabo ba:ma ka:na miya:tiya; ‘Dubuti hoete kamena gugudihino da:miya:pamene, ebenu ekawiti ba:be hamole lawete ebenu naniwi mabuma:gugudi nododilima:mene.’ ☆ ²⁰ Kapiya dubuino sa:ba:ni kuhia:te nemedenama:. Ibi ipuwalo dopo guduti kamena lawete gugudi ulameheno hoiya; ²¹ ba:bene ebenu ekawiti atu kamena kalawete gugudi ulameheno dito kahoiya; ba:gala eta tetedawate ba: atumu kewageliya. ²² Ba:bene ba:bi sa:ba:ni badininipalate gugudihino ba:ba ka:na ha:lahuya; huiyatiya kamenate galane dito hoiya. ²³ Ba:bema: iba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena; ba:be Ko Hegelalo ba:be kamenate pokono kamenama: na:keda:mene, mabu ebe sa:ba:ni dubate a:lawa:tepahuya:?”

²⁴ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya; “Mabu la: Godokono Buka tabo ba:gala ebenu helo iya:tawaha; ba:be mabuma: la:eno ukuilo tawakalubino ha:laha komoma:

† **12:18:** Ya:suku tetelo Sa:diyusi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala, iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiya:hiya: tutumu hiliyonomamo kapapamila:halenakuiha: Ba:gala tawakaluba:te ha:lahate hoene gala kamahila:halete Godotamo da:nikulimina; ba:be komo Sa:diyusi kapiyuimipa:te hibima: kamidinakuiha; ba:bema: iba:te ba:be atu hibima: midiha: komamo tawakalubi biya:tulamenakuya. ☆ **12:18:** Oel 23:8 ☆ **12:19:** Tutumu 25:5

kubamo ga:lanakomata. ²⁵ Numa:la:, tawakaluba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena:, ba:ba tetelo iba:te gala kamenakamena a:kapuwatehola:mena: ba:gala dubu a:kapuwatehola:mena:, huiyatiya iba:te Godokono Hunu Haboeno nopopimo bemedehonamena:. ²⁶ Ba:be mabuma: Godokono Bukate a biya:tua:mena ha:lahapa:te hoe ipuwane mahila:halema:. Iyo, Mosesete dihatiya: ba:be tabo la: hibilo a:ka:lamiholia:mata, ba:ma ka:na koete kehalo da:woitiya: huiyatiya kehate ka:mutigutiya:ha:, ba:ba tetelo Godote Mosesetamo na:goiya:, ‘Na ba: Godotela. A:ibalahamako, Aisa:keko, ba:gala Ya:ikoboko, iba:te emedena tetelo poko kadikumina, na ba: ba:betela.’ ☆

²⁷ Ba:bema: la: Sa:diyusi kapiyuimipi, la:eno ukuilo na:kemalagidolonama ba:bi iniwalino ka:ka:te a:wibuya:? Ao, kawibuya:ha:, mabu ha:lahapa:te Godoko a:kadikuma:la: huiyatiya puya:te da:ka:ka:halena ba:bi tawakalubinomate ebe badikumina. Ba:moe ba:be mabuma: la: Sa:diyusi kapiyuimipa:te tawakalubino ha:laha komoma: kubamo ga:lanakomata!”

Kebe Tutumu Tabote Konomoma: Keda:na
Ma:t 22:34-40; Luk 10:25-28

²⁸ Ba:bene eta Godokono Tutumu iya:tulamedawate pete, iba:te da:ga:lutiya: ba:be tabo ba:bo puliya:. Ya:suti Sa:diyusi kapiyuimipa:tamo tabo hidamo dolamagiya:, ba:be komo umiti ebete Ya:suku nalatediya:, “Kebe tutumu tabote konomoma: keda:na?” ☆

29 Ya:suti na:goiya:, “Ba:moe ba: konomo tutumula, ‘Isalaela tawakaluba:la:, la: nulia:la! Godoko aeno Kodawala, ebe ba: kapiyanomola, eta puliyala. ☆ 30 Ama: amia:no Kodawa Godoko malemalelo nemalagidolona, amia:no tepo ipuwanomamo ba:gala amia:no gobogob-oeno heloamo, amia:no ukui konomamo ba:gala amia:no helo konomamo.’ 31 Ba:gala ba:moe ba: eta konomo tutumula. ‘Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama: ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.’ Eta tutumu tabote ba:moi tutumu netewa a:kagogola:mene.” ☆

32 Godokono Tutumu iya:tulamedawate Ya:sutamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, hibila, ama: hidamo gaa:ta. Aeno Kodawa Godoko ba: kapiyanomola, eta puliyala, kemedenhaha: 33 Lumagiti ebeno tepo ipuwanomamo ba:gala ebeno gobogoboeno heloamo, ebeno ukui konomamo ba:gala ebeno helo konomamo ebete Godoko malemalelo nemalagidolonamene. Ba:gala ebe ha:kiya ebe demalagidolona, ebete ba: ba:ba ka:na ebe tamelo demedehona ba:bi tawakalubi malemalelo nemalagidolenamene. Ba: hibila, ba:moi netewa tutumate kokonomoma: eda:hana, huiyatiya Godotamo ikameho komate kokoma: keda:hanaha:, iyo, tawakaluba:te koelo wamote sipi-goegoe ba:gala komo malemale ilina Godotamo dikamehonaka, ebete ba:bi hiliyonomo komo koko komoha:ma: goena.”

☆ 12:29: Tutumu 6:4-5 ☆ 12:31: Hawi 19:18

☆

³⁴ Ebete tabo hidamo da:goiya;, Ya:suti uliti ebetamo na:goiya;, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habamo ama: a:pa:gama: ba: tatalila.”

Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti tawakaluba:te Ya:suku eta komoma: alateda:ma: na:toletolehutiya:.

Godokono Oemedawa Kelisoko Potela:ka:

Ma:t 22:41-46; Luk 20:41-44

³⁵ Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi ba iya:tulamita na:goiya;, “Godokono Tutumu iya:tulamepa:te na:ga:lana Godokono Oemedawa Kelisoko ba: Da:ibidikono hogola, ebenu eyoni gugudi ipuwane komahigama:ne. Huiyatiya ba:moe komoeno ipuwa keba ka:nala:ka:?” ³⁶ Numa:la:, Da:ibiditi Godokono Gobogoboeno heloamo tabo ba:ma ka:na olamagiya;.

‘Kodawa Godote naeno Kodawa Kelisotamo na:goe,

‘Ama: naeno tu hapuamo na:pemeda;, ba:bene ama:go alaholohopi ama:le naeno heloamo ibi komiki-moelema:na:ta.’” ☆

³⁷ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya;, “La: ba:moe tabo ba emalagidolo na na:kiyanama:la:, Da:ibiditi ebenu hogo Kelisoko ebenu Kodawama: ka:milo ebete Godokono tu hapuamo emedema: goiya;, ba:bema: ba:be komote keba ka:na na:kuluhukumini?”

☆ **12:33:** Tutumu 4:35; 1Sa:m 15:22; Hos 6:6 ☆ **12:36:** Ohale 110:1

Ba: hibila, ba:ba tetelo hiliyonomo
tawakaluba:te Ya:sukunu tabo kalakalago
ulihutiya:.

*Ya:suti Godokono Tutumu Iya:tulamepino Awa-
gaha Komoma: Da:goiya:*

Ma:t 23:1-7,28; Luk 11:43; 20:45-47

³⁸ Ba:bene Ya:suti tawakalubi ba iya:tulamita,
ebete na:goiya;, “La:le Godokono Tutumu
iya:tulamepi hidamo nulama:la. Iba:te ubila
ga:ga:ga: kaliko pupuliti kolowami habalo
ba wapata:lame, tawakaluba:te ibi ba:bo
kawagaminalema:. ³⁹ Iba:te ubila a Yunapino
baidi ibubulamehole genama gulu koko
dubuino habalo kogagahidima:, ba:gala ibi
ubila poko ododi tetelo koko habalo ahiditi
kopola:nama:. ⁴⁰ Ba:gala iba:te hamolehamoleno
ilina ha:da amihoho komodo ba uwate ba:bo
wibuilamelelamenaka, ba:bene iba:te ba:be
komo kubaha:ma: ga:lalo tolamete Godotamo
baidi ba nibubulamehole ga:ga:ga: toetoe tabo
ba:bo nega:lanaka, mabu ibi ubila tawakaluba:te
ibino komo umilo ibi hidohidopima: koga:lama:.
Ba:be mabuma:, hibila, iba:te kuba huiya konomo
kolawema:na:!”

Hamole Kamenate Godotamo Mani Dikamiya:

Luk 21:1-4

⁴¹ Ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamalo
tawakaluba:te mani ba miya:tita, Ya:suti ba:be
haba tamelo emedete tawakalubino mani miya:te
komo bulamitiya:. Komo ilina dogodogopa:te
mani kokonomo bimiya:titiya:, ⁴² ba:bene eta
ilinaha: hamole kamenate pete mani hegehege

netewa, kapiya toea huiyala, ebete ba:bo pimiya:tiya:. ⁴³ Ya:suti ebe ta:matapi ebetamo ka:lamiti na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te mani da:pemiya:ta:, ba:moe ilinaha: hamole kamenate ibi hiliyonomo a:gogole, ☆ ⁴⁴ mabu ilina dogodogopa:te ibino komo ilina da:luhililamenaka ba:bi ilina bepemiya:ta:, huiyatiya ba:moe hamole kamena ilinahenola. Ebete ebenu kuititi mani miya:tenomo a:pemiya:te, ba: ebenu baa: uwatehoenu manila.”

13

Godoko Adikumino Hiya: Genama Kubahimi Komo

Ma:t 24:1-2; Luk 21:5-6

¹ Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamane ba pihitiguta, ebenu ta:matapi ipuwalo etate na:goiya:, “Iya:tulamedawa, ama: nulama:. Ba:moi nakola genama hiya:hiya:nomola ba:gala hidohidonomola!”

² Ya:suti huiyatiya ebetamo na:goiya:, “Ama: ba:moi koko genama bekulamiuta? Ba:moi genamoeni komoma: eta nakolate eta nakola hunulu a:kapola:namena:, mabu alaholohopa:te nakola hiliyonomo mapitahaleta hopamo iya:hekenomo kopiya:hekema:na:” ☆

Koko Temetema:te Pelamema: Ya:suti Da:goiya:

Ma:t 24:3-14; Luk 21:7-19

³ Ba:bene Ya:suti Olibi Kehakeha Hunu Hakalo ba luta, Godoko Adikumino Hiya: Genama hapuamo umilo lutiya:. Ba:ba tetelo

Pitako, Ya:imesiko, Yoneko, ba:gala A:nduluku, ibinomate ebetamo tolamete na:nega:luya:,
 4 “Ama: a na:kiyaa:ma:, Godokono Genama kubahimi komote keba tetelo na:kuluhukumini? A bada hanohano komote na:kiya:tua:memene, tete ba: na:pe ba:moi hiliyonomo komate kopikulihoma:?”

5 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: hidamo. Eta lumagiti la: ha:da damiholamemena:, la: ebeno tabo akulia:la:,
 6 mabu komo hiliyonomo dubate naeno mahilamo pelamete kopega:lama:na:, ‘Na ba: Kelisote!’ ba:bene iba:te tawakalubi hiliyonomo ha:da ba:ma ka:na ba pamiholame hiya: gabamo ba:bo komagatalema:na:. 7 Ba:gala la:le hiya:hiya: hopo tawakalubino alaholoho komo ba:gala ibino alaholohoma: nopo tamote komo dulihoma, ba:be mabuma: la: akatoletolehala:. Ba:moi komate hibilo kopikulima:na:, huiyatiya ba:be tete ebe kuititi teteha:. 8 Ba: hibila, komo hopo tawakaluba:te komo hopo tawakaluba:go kalaholohoma:na:, iyo, eta hopote etatamo alaholo komo kododima:ne, ba:bene wima:la:te hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopelamema:na:, ba:gala komo habahabalo tawakaluba:te baa:heno kemedehoma:na:. Numa:la:, ba:moe komo ba: kamenate gudu lawema: temeteme da:tupuimi ba:ba ka:nala.

9 “Ba:bema: la: la:eno komo hidamo nulamenala:, mabu kubapa:te la: heloamo uwatete tabo anagiya:mida habamo komagatalema:na:ta, ba:gala iba:te Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu la: kukamo

kalukulima:na:ta. Iba:te na mabuma: la:eno komo danagilamelelamemena:, ba:ba tetelo la: hiya:hiya: koko gawadubuino holoholo hapulu utitatate naeno Hido Tabo iba:tamo ba:bo kolamagimima:nemata. ☆ ¹⁰ Iyo, kuititi tete peheno, Godoko ubila dopamo la:le ebena Hido Tabo hiliyonomo hiya:hiya: hopolo konolamagimima:. ¹¹ Ba:bema: tawakaluba:te tabo anagiya:mida habamo la: da:magatalemena:, ba:be tetete uluhukuhino la:eno ga:la komoma: aka-ukuibilibilihala:, ba:ma ka:na, ‘Na bada tabo na:ka:goemo?’ Tete da:pemene Godote kebe tabo komokomamo la: dowlubilimina:, wadiyala la:le ba:bi tabo kapiya nolamagimiya:la:, mabu hibila, la: ha:kiya a:kolamagima:mata, Godokono Gobogobote la: ipuwado kolamagima:ne. ☆

¹² “Ba:ba tetelo naniwiti ekawi hoea:mo koemema:ne, ba:gala atu gabodo ekawiti naniwi kanakapumima:ne, iyo, dubuti ebena gudu ba: atumu kakamitima:ne, ba:gala guguda:te maubahaletete ibino menokobi nabi hoea:mo koelamema:na:. ☆ ¹³ Ba:bene na mabuma: tawakalubi hiliyonomate la:tamo komaubahama:na:, huiyatiya kebe lumagiti kodakodalo utiti kuitita:mo da:nuluhukumini, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne.” ☆

*Talona Haba Kubahimidawoeno Komo
Ma:t 24:15-28; Luk 21:20-24*

☆ **13:9:** Ma:t 10:17-20 ☆ **13:11:** Luk 12:11-12 ☆ **13:12:** Ma:t 10:21 ☆ **13:13:** Ma:t 10:22; Yon 15:21

14 Na Makate buka ka:lamiholeawatamo na:goemo, ama: ba:moe tabo Ya:suti da:goiya: hidamo niya:tawa.

Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Godokono Genama kubahimidawate ba:be talona habalo la:nalo la:le ebe dumima, ba:ba tetelo wadiyala Yudiya hoponapa:te hunuhunu hakamo nalahutihamena: ✧ 15 Iyo, genama panalo da:lutamene, ba:be lumagiti genama guamo gala a:kana:pa:gamene ebeno ilina uwatema:, ✧ 16 ba:gala tumulu oko dowatitamene, ba:be lumagiti gala genamamo a:katoamene ebeno atuino kaliko lawema:.

17 “Numa:la:, lamitulamitu ba:gala nono dikalamena ba:bi kamenakamenatamo ba:be hegelate kubanomoma: keda:ma:ne! ✧ 18 Ba:bema: wadiyala la: Godoko na:toemehuya:la: ba:moi komate gibagiba tetelo akapikulihala:, 19 mabu ba:ba tetelo kokonomo temetema:te kopikulima:na:. Numa:la:, Godote ba:moe hopo dododiya: ba:ba tetene tupuimiti ka:lo ba:ma teta:mo puluhuku, ba:bakobako temetema:te dopamo kapikuliya:ha:, ba:gala galane tetelo ba:bakobako temetema:te gala a:kapelama:mena:, kapiya tetenomolo kopikulima:na:. ✧ 20 Ba:moe komo ba: hibila, Kodawa Godote ba:be tete gopowahimihino eta lumagiti ba:moe hopolo a:kemedenamene, huiyatiya ebete pui ka:lamiti duwatiya: ba:bi tawakalubi malemaletelelo tete kogopowahimima:ne.

✧ 13:14: Da:n 9:27; 11:31; 12:11 ✧ 13:15: Luk 17:31 ✧ 13:17: Luk 23:29 ✧ 13:19: Da:n 12:1 Haw 7:14

21 “Ba:ba tetelo eta lumagiti la:tamo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Numa:la:, Godokono Oemedawa Kelisote ba:malo bemedena!’ o, ‘Numa:la:, ebete ba:bolo bemedena!’ la: hibima: akamida:la:, 22 mabu ha:da Kelisoma: eda:hapi ba:gala naeno mahilamo ha:da tabo olamagimipi, iba:te ikulihote hiya:hiya: hanohano komo kododilima:na:. Iyo, ibi ubila ba:bi ododili komamo Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi hiya: gabamo komagatalema:.
 ✧ 23 Ba:bema: la: hidamo nulia:la:, ba:moi hiliyonomo komate pikulihino nale la: dopamo kiyalamemata.”

Tawakalubino Naniwino Pe Tete
Ma:t 24:29-31; Luk 21:25-28

24 “Ba:be ko temeteme tetete da:wibomene, ba:ba tetelo hegelate kuduma:ne ba:gala manomete a:ka:la:minamene, ✧ 25 iyo, oloka:te alomone hopamo kopigudima:na:, ba:gala alomoeno helohelo ilinate komidiwiholema:na:. 26 Ba:bene ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwiti alomo hununi ba pihitiga, iba:te ebe ba:bo kumima:na:, ebete ebenu heloago ba:gala alo konomago kopema:ne. ✧ 27 Ba:bene ebete Hunu Haboeno nopopi hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopoelamema:ne, Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi ba:moe hopo hapuhapuni kopuwatema:.” ✧

Anahu Kehoeno Komo
Ma:t 24:32-35; Luk 21:29-33

✧ 13:22: Haw 13:13 ✧ 13:24: Ais 13:10; Yow 2:10,31; 3:15; Haw 6:12-13 ✧ 13:26: Haw 1:7 ✧ 13:27: Ma:t 13:41; Mak 13:32

28 “La: anahu kehoeno komone ba:moe eta komo hidamo niya:tawahala: Gedawoeno huha:te pikuliti uliuli paha da:mogolamemena:, ba:ba tetelo la: kiya:tawahama:nemata gogoeno tete ba: na:tatali, 29 ba:bema: ba:moi temeteme komate ikuliholo dulamema, la: kiya:tawahama:nemata Tawakalubino Naniwino pe tete tatalila, ebe ba: gigihodo a:pa:gama:pe. 30 Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hiliyonomo komate dopamo kopikulihoma:na:, galane ba:ma tete tawakaluba:te ba:bo koha:lahama:na:, 31 iyo, ba:moe hopo ba:gala alomo iba:te kowiboma:na:, huiyatiya naeno tabote a:kawibamene, itana tetelo bitanamene.”

*Tawakalubino Naniwino Pe Tete
Tawakaluba:te Iya:tawaha:*

Ma:t 24:36-44; Luk 17:26-30,34-36

32 “Numa:la:, tawakaluba:te ba:be Ko Hegeloeno tete iya:tawaha:, Hunu Haboeno nopopi ba:gala Godokono Gudu iba:te iya:tawaha:, Nabiwi Godote ha:kiya iya:tawala. 33 Ba:bema: la: uliholo nemedenyala:, mabu ba:be tetete da:pemene la: iya:tawaha:. 34 Ba:moe komote ba:ma ka:na kitanama:ne, eta ko dubuti eta muhulu hopolo konemeda:tepama: ebeno genama huiyaha: okopa:tamo komiya:pama:ne iba:te hidamo kuminama:. Ba:bene ebete iba:tamo oko hiya:hiya: ikalameholete, gigiho umidawa kogoemema:ne, ‘Ama: naeno pe teta:mo uliholo nemedenyala:.’ 35 Ba:bema: la: uliholo nemedenyala:, mabu la: iya:tawaha: genama namutudawoeno pe tete, diyala, da: gapogapo tetelola: o du tetelola:, da:

owaloho hapuamola: o duiduiya tetelola:
 ☆ 36 Iyo, ebete tiyonomo da:pemene la:
 lahanalo da: pulametamena:, 37 ba:bema:
 nale ba:moe tabo la: kapiyatamo kagoeha:
 hiliyonomo tawakaluba:tamo goemo, la: uliholo
 nemedeniya:la!”

14

*Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima:
 Da:ga:luya:*

Ma:t 26:1-5; Luk 22:1-2; Yon 11:45-53

1 Adaguila: Poko* ba:gala Hunamo Mahigaha:

☆ **13:35:** Luk 12:38 * **14:1:** Ba:moe Adaguila: Pokoeno mabu
 ba: Moseseko tetelo tupuimiya:. Ba:ba tetelo Isipiti Ko Gawadalagi
 Pa:lote Yu tawakalubi hiliyonomo uwatete ibi ebeno huiyaha:
 okopima: midiliya:, ba:bema: ebete ubihinola ibi dito oelame
 ibino Ka:inane hopamo. Godote Pa:lokono wato kodakoda komo
 dumiya:, ba:bema: eta dulu ebete ebeno hoe nopodawa Isipiti
 hopamo na:poemeniya: hiliyonomo Isipitinapino dopo gugudi
 kopanakapulamenama:. Ba:bene ba:be dulu hoe nopodawate
 Yu tawakalubino gugudi adaguila:lenate, huiyatiya Isipitinapino
 gugudinomo banakapulameniya:. Ba:be hanohano komodo Yu
 tawakalubi hiliyonomate Isipiti hopone ba:bo ikuliniya:, ba:bema:
 ba:be komo emalagidoloma: iba:te hiliyonomo gogo ipuwalo
 Adaguila: Poko bododinakomena:.

Palawa Baa: Poko,† ibino komo tupuimima: netewa hegelate ba nepola:na, ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te Ya:suku anakapumima: tabo ba:bo ihatiya:, ba:bene iba:te ebe diya lawema: gabo bohowoditiya:. ² Iba:te na:ga:luya:, “A Poko tetelo ebe a:kalawa:ma:, mabu tawakaluba:te atamo maubahalelo ago alaholohodemena:.”

Betani Habanapi Kamenate Ya:sutamo Hido Nibo Ihi Da:haminamiya:

Ma:t 26:6-13; Yon 12:1-8

³ Ba:bene Ya:suti Betani habalo eta dubu Saimonokono genamalo baa: benutiya:, ba:be dubu dopamo kuitikuita:goenola. Ba:ba tetelo kapiya kamenate pete, hido nibo ihi nakola kalila:mo tabuimi adahete, ebete petokamidate Ya:sukunu watamo ba:bo pehaminamiya:, ba:be ihi ilinoeno mahilo ba: nadala, ebeno huiya konomola. ✧

⁴ Komo tawakalubi ba:bolo da:pola:nuya:, iba:te maubahalete ibi ha:kiya ibi ipuwalo tabo ba ga:la na:ga:luya:, “Mabu keka: ebete ba:moe hido nibo ihi gigilepalama: da:midi? ⁵ A ba:moe ihi kolowamima: na:nimiditale kapiya gogoeno

† **14:1:** Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ba: Yu tawakalubino eta pokola. Adaguila: Poko da:wibomene, eta hegelalo ba:moe eta poko tupuimiti iba:te sa:ba:ni hegela tetelo bododinakomena:. Ba:moe pokoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Yu tawakaluba:te Isipiti hopone Godokono heloamo dikuliniya:, ba:be dulu ibino palawa baa: ododilinate hidamo okalehonaheno iba:te gahugahulu ba:bo tolameniya:. Mabu ba:bi baa:te hunamo mahila:halema: tetehenola, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: Yu tawakaluba:te ba:moe poko bododinakomena:. ✧ **14:3:** Luk 7:37-38

oko huiya mani buwatena:, ba:bene ba:bi mani awaepa:tamo dito bikalameholena:.” Ba:bema: iba:te ba:be kamena ba:bo kiyahamiya:.

⁶ Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: ebe na:miya:pala:! Badama: ka:kiyahamiutama? Ebete natamo hidonomo komo bododi. ⁷ La: numa:la:, awaepa:te tete ga:ga:nomolo la:go bemedehonamena:, la:eno ubi tetelo iba:tamo malemale ilina ba:bo nikalamenakuya:la:, huiyatiya na emedena tetelo la:go a:kemedenam, tete tatalila nale la: komiya:palema:nemata. ✧

⁸ Ba:bema: hibila, ba:moe kamenate natamo hido komo bododi, eta kuba kitanaha:. Nale hoeha: tetelo ebete naeno ape bobamo ihatema: gabo bihiduimi, iyo, ba:be komo ba emalagidolo ebete naeno apa:mo hido nibo ihi ba:bema: hamina. ✧

⁹ Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te hiya:hiya: hiliyonomo hopamo Godokono Hido Tabo datanakomena:, iba:te ba:moe kamenate dododi ba:be komo emalagidololo ba:nolamagiminakomena:.”

*Yudasiti Ya:suku Lawema: Nopo Da:tamotiya:
Ma:t 26:14-16; Luk 22:3-6*

¹⁰ Ba:bene Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo Keliyotanapi Yudasiti Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:tamo tote, nopo ba:bo netamotiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema:. ¹¹ Ba:ba tetelo iba:te ba:be komo uliti kalakalahalo tabo ba:bo ihatiya: ebetamo mani kikamema:, ba:bema: Yudasiti iba:godone tote

✧ 14:7: Tutumu 15:11 ✧ 14:8: Yon 19:40

gabo ba:bo nohowadiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema:.

Ya:suti Ebe Ta:matapa:go Adaguila: Poko Da:naniya:

Ma:t 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Yon 13:21-30

¹² Yunapino ododi komo ba: ba:ma ka:nala, iba:te hiliyonomo gogolo Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko naha da:tupuiminakui, ba:be dopo hegelalo Adaguila: Pokoma: iba:te sipigoegoe hegehege balukulinakuya:. Ba:be komo ba emalagidolo Ya:suku ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, “A tolamete Adaguila: Pokoeno naha ilina kebolo na:ka:nihiduulamema:, ale ama:go kapimilo konahama:?” ✧

¹³ Ba:bene ebete ebe ta:matapi netewa ba oelame iba:tamo na:goiya:, “La: ko habamo na:toala:, ba:bene beya dagahita ba:be dubuti la:go da:palugamene, la:le ebe ba:bo na:ta:matuya:la:.” ¹⁴ Ebete kebe genamamo da:nodolomene, la: ba:be genama namutudawatamo ba:ma ka:na na:nega:luya:la:, ‘Iya:tulamedawate goe, genama keka: nale naeno ta:matapa:go Adaguila: Poko baa: kopenama:?’ ¹⁵ Ba:ba tetelo ebete genama guamo la: komagatalema:na:ta, hunu genamalo haba ko bitana, ya:lo a:hiduima:ka. La: ba:bolo aeno naha ilina na:nihiduilamiya:la:.”

¹⁶ Ba:bene Ya:suku ta:matapi netewapa:te ko habamo nuluhukuti, Ya:suti kebe komoma: ka:kiyalamiya:, iba:te ba:bi komo nulamete Adaguila: Poko ilina ba:bo nihiduilamiya:.

✧ **14:12:** Ikuli 12:6

17 Ba:bema: da:duniya: Ya:suti ebeno 12 ta:matapa:go ba:be genamamo na:pelameniya:.

18 Iba:te ahidinate baa: ba nahana, Ya:suti na:goeniya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: ipuwalo etate na anakapunamepi kowalubilima:ne na lawenema:.” ☆

19 Ba:ba tetelo iba:te tepo menemenema: ba eda:hana, Ya:sutamo etate goenakui, etate goenakui, “Nalela:ka:?”

20 Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “La: 12 ta:matapi ipuwalo baa: kalila:mo nago kokoto dadutimini, ba:be ba:be lumagila. 21 Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti hoea:mo ba: na:to, Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, huiyatiya kebe lumagiti ebe anakapumipa:tamo dikalamemene, ba:be lumagiti kuba huiya konomo kolawema:ne. Ba:moe ba:be mabuma: ba:be dubu ebeno menokote ebe alahimiha:ma: eda: ba: wadiyala!”

Ya:suku Emalagidolo Baa: Naha Komoeno Tupuimi Mabu

Ma:t 26:26-30; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25

22 Ba:bene iba:te baa: ba nahana, Ya:suti baa: lawenate Godotamo kalakala tabo goenate ba:bo wakamihoniya:, ba:bema: ebete iba:tamo ba ikalamena na:goeniya:, “La: nuwata:la:, ba:moe ba: naeno apela.”

23 Ba:bene ebete kalili kalawenate Godotamo kalakala tabo goenate iba:tamo ba ikalamena, ibi hiliyonomate ba:bo nihoniya:. 24 Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Godote tawakaluba:go komiloma: nopo da:tamotiya:, ba:moe naeno

☆ 14:18: Ohale 41:9

hawiti ba:be nopo bekodakoduimina, iyo, ba:moe hawiti komo hiliyonomo tawakalubi owalubil-ima: koka:ka:la:ma:ne. ✧ ²⁵ Na la:tamo hibi tabo begoemo, na ba:ma tetelo ba:moe gao beya gala a:kana:mo, huiyatiya Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo na uli gao beya galane tetelo ba:bo koninima:nemo.”

²⁶ Ba:bene iba:te Godoko adikumino ohale kapiya alapihonate, Olibi Kehakeha Hunu Hakamo kotolamenama: genamane ba: dito ikuliniya:.

Ya:suti Pitako Da:kiyameniya:, Ama:le Na Iya:tawaha:ma: Kogoema:na:ta

Ma:t 26:31-35; Luk 22:31-34; Yon 13:36-38

²⁷ Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “La: hiliyonomate na komiya:panema:nemata, mabu Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, ‘Godote sipi-goegoe ulamedawa danakapumimini, ba:ba tetelo sipi-goegoa:te hiya:hiya: kalahutihoma:na:.’ ²⁸ Huiyatiya Godote na hoene gala da:kadipananemene, na Ga:lili hopamo dopamo kotoma:nemo. La:le na ba:bolo kop-unamema:nemata.” ✧

²⁹ Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goeniya:, “Ibi hiliyonomate hoe tolemelo dalahutihomena:, huiyatiya nale ama: a:kamiya:pamata!”

³⁰ Ya:suti ebena tabo ba huiyana na:goeniya:, “Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ka:lo dulu kakabate netewa teta:mo goehoheno, ama: netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.”

✧ **14:24:** Ikuli 24:8; Sek 9:11; Yel 31:31-34; 1Kol 10:16; Yun 9:20

✧ **14:28:** Ma:t 28:16; Mak 16:7

31 Huiyatiya Pitate ibulunomolo gala na:kagoeniya:, “Na ama:go da:nehoemo, nale ama: iya:tawaha:ma: a:kagaa:mo!” Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ba: atu tabo bekaga:laniya:. ☆

*Ya:suti Getasemanilo Godotamo Da:toetoeniya:
Ma:t 26:36-46; Luk 22:39-46*

32 Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te ko habane ikulinate eta tatali hopamo tolameniya:, ba:be hopoeni mahilo Getasemanila. Ya:suti ba:bolo iba:tamo na:negoeniya:, “La: ba:malo na:pola:nala:. Na ba:moe tatalia:mo tomo Godotamo toetoe tabo konolamagima:.” ☆ 33 Ba:ba tetelo ebete Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko ibi toetoe baha:mo da:magataleniya:, ba:bene tepo menemene komo ba:gala ukui temeteme komo ebetamo konomamo ba:bo pelameniya:. 34 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Na tepo temeteme konomamo iya:tawanamo, ba:mako tepo temeteme na anakapuname huiyala. La:le na mabuma: ba:malo uliholo na:pola:nala:.” ☆

35 Ba:bene ebete nanekela:mo tonate ebene ape hakamo nihatenate Godotamo ba:bo netoetoeniya:, gabote da:modobomene ba:ba teteno temetemetete ebe komiya:pama:. 36 Ebete na:goeniya:, “Iya:, Nabiwi! Hiliyonomo komokomo ododilima: ama:godolo helo bitana, ba:bema: ama: ba:moe temeteme kalili nagodone na:lawa:. Huiyatiya naeno ubiha:, ama: ha:kiya amia:no ubila nododa:.” ☆

☆ 14:31: Yon 11:16 ☆ 14:32: Yon 18:1 ☆ 14:34: Yon 12:27

☆ 14:36: Mak 10:38; Yon 6:38

³⁷ Ba:bene ebete ta:matapa:tamo da:peniya: lahanalo pulamenate Pitatamo na:pegoeniya:, “Saimono, la: badama: ka:lahonama? Mabu keka: la:le na mabuma: tete nanekelelo uliho modoboha:ma: deda:hanama.” ³⁸ Ba:ba tetelo Ya:suti ibi na:goelameniya:, “Godotamo uliholo na:toetoehonala:, mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata. La:eno tepo ipuwalo hido komo ododima: ubila, huiyatiya la:godolo ododi helo puliyala.”

³⁹ Ba:bene Ya:suti gala katonate, ebete dopamo Godotamo toetoe tabo keba ka:na ka:nolamaginiya:, ebete ba: atumu kanolamaginiya:, ⁴⁰ ba:bene ebete ebe ta:matapa:tamo gala da:kapeniya: lahanalo kapulameniya:. Ba:ba tetelo ibino baiditi menemenenomoma: eda:halameniya:, ba:be mabuma: iba:te hilopago ebetamo ga:la tabo nipo ohowadiniya:.

⁴¹ Ba:bene ebete gala katonate netewa-kapiya tetelo Godotamo netoetoebate da:kapeniya: iba:tamo na:pegoeniya:, “La: hawela amiholo gala badama: ka:kalahonama? Ba:ba:la, tete ba: a:pe, kubapa:te Tawakalubino Naniwi ibino kokotamo ba: na:lawa:. ⁴² Iyo, la: na:pakaminala:, a ba: na:tolamema:. Numa:la:, na anakapunamepino kokotamo ihatenedawate ba: na:pe!”

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:laweniya:

Ma:t 26:47-56; Luk 22:47-53; Yon 18:3-12

⁴³ Ya:suti ba:be tabo ba goena ba:ba tetenomolo Yudasiti peniya:, Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo ebe ba: etala. Ba:bene

eba:go dubu hiliyonomate ibino alaholoho gili ba:gala kukago da:pelameniya:, ba:bi dubu ba: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te da:poelameniya: ba:bi dubula. ⁴⁴ Ba: hibila, Yudasiti ibi ya:lo ba:ma ka:na goelameniya:, “Nale daboetehomo, ba:be ba:be lumagila. La: ebe tiyonomo lawete hidamo na:magatuya:la.”

⁴⁵ Ba:bene Yudasiti penate Ya:sutamo tonomo tonate ebe na:negoemeniya:, “Iya:tulamedawa!” Ba:ba tetenomolo ebete ebe ba aboetehona, ⁴⁶ komo dubate Ya:suku ibino kokotamo kodakodanomolo ba:bo laweniya:. ⁴⁷ Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapi ipuwalo eta dubuti ebeno alaholo gili magubutinate, Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genama okodawa anagaliminate, galo hapu ba:bo mapitamidameniya:. ⁴⁸ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Na pilo lumagila:ka:, o na alaholodawala:ka:? Mabu keka: la:le alaholoho gila:go ba:gala kukago na lawenema: da:pelamema? ⁴⁹ Na komo hegelalo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo la:go ba pemede tawakalubi diya:tulamenatimo, la:le na ba:bolo kalaweneha:, huiyatiya ba:moi komate ba: ikuliha Godokono Buka tabo komate hibima: keda:hama:.” ☆

⁵⁰ Ba:ba tetelo ebe ta:matapi hiliyonomate ebe miya:panate dito alahutihoniya:. ⁵¹ Ba:bolo eta uli ape dubuti na:la:nuya:, ebete dopamo hido keyakeya kalikonomo pulinate Ya:suku

☆ **14:49:** Luk 19:47; 21:37; Yon 18:20

ta:matapa:go ba:bamo da:puluhukuniya:,
 ba:bema: komo dubate ubila ebe kolawenama:,
⁵² huiyatiya ebete ebenu kaliko miya:panate
 kikipuiyanomo atumu dito kalahula:niya:.

*Yunapi Ka:nisolo Dubate[‡] Ya:sukunu Komo
 Danagiya:midameniya:*

*Ma:t 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Yon 18:13-
 14,19-24*

⁵³ Ba:bene iba:te Ya:suku Godotamo
 hawa:goeno ikamehopino Hununomo
 Watodawoeno genamamo ba: dito magataniya:
 Iba:te ebe ba:be genamamo magatanaheno
 dopamo Godotamo hawa:goeno ikamehopino
 komo watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu
 iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, ibi
 hiliyonomate pelamenate ba:bo pekapiyaniya:.

⁵⁴ Ba:ba tetelo Pitate Ya:suku muhuludopone
 ba ta:matana, ebete Hununomo Watodawoeno
 genama kala ipuwamo na:pa:ganate ebete
 lawamepa:go koelo ba:bo nigiga:niya:.

⁵⁵ Ba:bene Hununomo Watodawa ba:gala
 komo Ka:nisolo dubu hiliyonomate tabo ga:lapi
 boholeniya:, Ya:sukunu kuba oholemenate ebe
 kanakapumima:. Huiyatiya iba:te ebenu eta
 kuba kuminiya:ha:, ⁵⁶ iyo, hiliyonomo tabo
 ga:lapa:te ebenu komoma: ha:da ba amihohona,

[‡] **14:52:** Buka ka:lamihole dawa, wadiyala ama: ba:moe komo
 niya:tawa, Ya:suku tetelo komo Yu tawakalubino watowatopi
 dubu ba:moe ba:bi Ka:nisolo dubula. Ba:bi watowatopa:te Yu
 tawakalubino hiya:hiya: komo ba anagilamelelame, kubapa:tamo
 ibino huiya ba:bo ikalamenakuya:, huiyatiya ba:bi Ka:nisolo
 dubagodolo helo kitanamiha: lumagi hoea:mo oemema:.

hiya:hiya: tabo da:ga:laniya: ibino tabote huiyatiya kapiyama: keda:haniya:ha:

⁵⁷ Ba:bene komopa:te mahila:hanate Ya:sukunu komoma: ha:da ba amihohona, iba:te ba:ma ka:na ga:laniya:, ⁵⁸ “Ebeta tabo da:goiti ale ba:ma ka:na ulitima:, ‘Ba:moe Godokono Genama tawakaluba:te kokotamo detiya:, nale anabulimiti netewa-kapiya hegelalo eta genama gala kaketema:nemo, ba:bako genama komo tawakaluba:te ete modoboha:.’” ✧ ⁵⁹ Huiyatiya dopo ha:da amihopi keba ka:nala:ka:, ba:moi uli tabo ga:lapi ba: ba:ba ka:nala, iba:te ibino tabo ga:la ipuwalo Ya:sukunu komoma: ukui kapiyama: keda:haniya:ha:. ⁶⁰ Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawate ibi ipuwalo mahiganate Ya:suku nalateda:niya:, “Ama: tabo goeha:ma: badama: kedeona? Ba:moi dubate ama: mabuma: da:ga:lana keba ka:nala:ka:?”

⁶¹ Ba:ba tetelo Ya:suti tabo goeheno dito la:nuya:, ba:bema: Hununomo Watodawate ebe gala na:kalateda:niya:, “Godoko tawakaluba:te dadikumina, ama: ba: ebena Gudu Kelisotela:ka:?”

⁶² Ya:suti na:huiyaniya:, “Na ba: ba:betela. Ba:bene la:le na Tawakalubino Naniwi aeno Helodawa Godokono tu hapulu lutalo kunamema:nemata, iyo, galane na Hunu Habane hawai ipuwado kopehawakalama:nemo!”

⁶³ Ba:bema: Hununomo Watodawate ba:be tabo ulinate, ebena konomo mauba komo kohawakaliminama: ebete da:puliniya: ba:be kaliko anagiya:midalenate na:goeniya:, “A ba:moe

✧ 14:58: Yon 2:19-21

dubuino kuba kiya:tawahama: eta tabo goedawa a ubihinola! ⁶⁴ Ebete ha:kiya kubanomo tabo da:goe la: ba: ulihomata, mabu ebete na:goe, ‘Na ba:gala Godoko, a ba: kapiyala!’ Ba:bema: ebene komoma: la:eno ubi keba ka:nala:ka:?”

Ba:bene ibi hiliyonomate Ya:sukunu komo ba anagiya:midamena ebe anakapumima: ba:bo ga:laniya:. ✧ ⁶⁵ Ba:ba tetelo komo iba:te Ya:sutamo kowe mehoholente, ebene holoholo mula:menate ba anagalimihona na:ga:laniya:, “Ama: Godokono ukui hawakalimidawama: hi-bilo deda:na, ama: na:gaa: puya:te kanagalimi-hotana!” ba:bene lawamepi dubate ebe lawenante kokotamo ba:bo anagalimihoniya:.

Pitate Ya:suku Iya:tawaha:ma: Da:goeniya:

Ma:t 26:69-75; Luk 22:56-62; Yon 18:15-18,25-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Ba:ba tetelo Pitate ba:be genamoeno kala ipuwalo ebene apete kotanotanonama: koelo lutiya:. Ba:bene Hununomo Watodawoeno oko bohelete penate, Pitako hidamo pumihonate ebe na:pikiyameniya:, “Ama: ba: atumu ba:moe Nasaletenapi Ya:sukuba: pata:nama:ta!”

⁶⁸ Huiyatiya Pitate na:goeniya:, “Ao, na ba:be dubu iya:tawaha:. Ama:le da:goena ba:be tabo na kemalagidolonaha:.” Ba:bene ebete kala imi gigihamo da:toniya:, ba:ba tetelo kakabate na:goehoniya:.

⁶⁹ Ba:bene oko bohelete ebe uminate, ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakalubi gala na:kakiyalameniya:, “Ba:moe ba: Ya:sukunu eta

✧ **14:64:** Hawi 24:16; Yon 19:7

lumagila!” ⁷⁰ huiyatiya Pitate ba: atu iya:tawaha: tabo bekagoeniya:.

Ba:bene ba:bolo da:pola:nuya:, iba:te tete nanekelelo pola:natepanate Pitako gala na:kakiyameniya:, “Hibila! Ama: ba: Ya:sukunu eta lumagilata, mabu ama: Ga:lili hoponapilata.”

⁷¹ Huiyatiya Pitate na:goeniya:, “Godokono dopo hapulu utiti na:goemo, nale hibi tabo goeheno ebete na kanagalinamema:ne! La:le kebe lumagima: da:ga:lanama, na ebe iya:tawaha:!”

⁷² Ba:bene ba:ba tetenomolo kakabate goeho netewa tetema: deda:meniya:, Ya:suti ebetamo dopamo kebe tabo ka:goeniya:, Pitate ba:be tabo ba:bo emalagidoloniya:, “Kakabate netewa teta:mo goehoheno, ama:le netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.” Ba:bene Pitate ibulunomo ba:bo ihiniya:.

15

Yunapino

Watowatopa:te

Ya:suku

Paeletetamo Da:magatuya:*

Ma:t 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Yon 18:28-38

¹ Duiduiyanomolo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, ba:moi Ka:nisolo tawakalubi hiliyonomate nopo betamotiya:. Ba:bema: iba:te Ya:suku hala:mo matuhumihote Paeletetamo da:magatuya:.

* **15:** Ya:suku tetelo Loma tawakaluba:te Paeleteko bepoemiya: Yunapino Yudiya hopamo, ebete ibino kapela Ko Gawadalagima: kopeda:nama:, ba:bene ba:be hopolo Paeleteko kapiyagodolo helo nitanami lumagi hoea:mo oemema:.

☆ 2 Paeletete ebe nalatediya; “Ama: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila:ka:?”

Ya:suti ebetamo na:huiyuya; “Ama:le ba: a:gaa:ta.”

3 Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te Ya:sukunu komoma: na:ga:lutiya: ebete hiya:hiya: kuba bododilinami, 4 ba:bene Paeletete ebe gala na:kalatediya; “Ama: ibino tabo ba:ka:huiyomena? Iba:te na:ga:lita ama: hiliyonomo koko kuba ododilidawalata!”

5 Huiyatiya Ya:suti eta tabo kagoiya:ha; ba:bema: Paeletete koamo hanohanuya. ☆

Paeletete Ya:suku Hoes:mo Doemiya:

Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Yon 19:1-16

6 Ba:ba tete tawakalubino komo ba:ma ka:nala, hiliyonomo gogo ipuwalo Yunapino Adaguila: Poko tetelo iba:te du genamalo kapiya lumagi mahilamo da:ka:minakui, Paeletete ba:be lumagi ebeno kuba huiyane dito oemenakui.

7 Ba:ba tetelo kapiya dubu ebeno mahilo Balabasitila, ebete du genama gulu nemedenami, ebeno komo ba:ma ka:nala. Dopamo komo dubate Loma gabomana:go alaholohopima: ba eda:ha, iba:te komo tawakalubi ba:bo anakapulamiya; ba:be mabuma: Loma gabomani watowatopa:te ibi Balabasiko bana uwatete du genamamo dito miya:tiya:. 8 Ba:bema: Ya:suti Paeletekono holoholo hapulu ba la:na tawakalubi hiliyonomate ebetamo pelamete na:pega:lamiya; ebete poko tetelo dopamo keba

ka:na kododinakui ba:ba ka:na gala kakododima:
 9 Ba:bene Paeletete iba:tamo na:goiya:, “La:
 ubila:ka: nale la: Yu tawakalubino Ko Gawadalagi
 dito oeme?” 10 Ebete ba:moe tabo begoiya: mabu
 ebete iya:tawuya:, Yunapi ipuwalo komo ibi
 hiliyonomate Ya:sutamo na:kalakalahutiya:
 ba:gala ibino watowatopa:te ba:be mabuma:
 ebetamo maubahate ebe ba: dito magahiya:
 iba:godolo hibi komo puliyala, kitanuya:ha:

11 Huiyatiya ba:ba tetelo Godotamo
 hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te komo
 hiliyonomo tawakaluba:tamo helo bikalamiya:
 iba:te Paeleteko koga:lamema:, ebete Balabasiko
 du genamane dito oemete huiyatiya Ya:sutamo
 kuba huiya kikamema: ☆ 12 Ba:bene Paeletete
 iba:tamo gala na:kagoiya:, “Ba:moe dubu la:le Yu
 tawakalubino Ko Gawadalagima: da:ga:lanama,
 nale ebe keba ka:na na:kamitimo?”

13 Iba:te ga:ga:lo na:ga:luya:, “Keha pihigamo
 pihomotete, ikoko nalukulima:!”

14 Ba:bene Paeletete na:goiya:, “Bada mabuma?:
 Ebete bada kuba kododi?”

Huiyatiya iba:te konomamo ga:ga:lo
 gala na:kaga:luya:, “Keha pihigamo ebe
 na:pihomota:!”

15 Ba:bema: Paeletete ba:bi tawakalubi
 kokalakaluilamema: ubi ba ihate, ebete
 Balabasiko du genamane ba: dito oemiya:
 huiyatiya ebete ebeno alaholohopi na:goelamiya:
 iba:te Ya:suku giya:pa:pa:mo ka:na:miga:tima:
 Ba:bene ba:be komo da:wibuya: ebete Ya:suku

☆ 15:11: Oel 3:13-14

iba:tamo dito ikalamiya;, iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko kalukulimima:.

Alaholohopi Dubate Ya:suku Da:walititiya:

Ma:t 27:27-31; Yon 19:2-3

¹⁶ Ba:ba tetelo alaholohopi dubate Ya:suku na:magatuya: Loma gabomanino ko genama guamo, ba:be genamoeno mahilo ba: Pelatoliyamala, ba:bene iba:te ibino alaholohopino kapiyuimi dubu hiliyonomo ka:lamiti iba:go ba:bo nekapiyuya:. ¹⁷ Iba:te Ya:suku ba waliti huiya konomo hawihawi kaliko ebetamo ba:bo pulimiya:, ba:gala iba:te olagoeno tupina nelawete anagogobeya:midahalo a:dete ebena watamo dito pulimiya:. ¹⁸ Ba:bene iba:te ebetamo iya:da:milo na:ga:luya:, “A:iye! Yu tawakalubino Ko Gawadalagi, ama: nolata!” ¹⁹ ba:gala iba:te ebe kukamo watolo anagalimihote ebetamo kowe mehohote, iba:te ebe ba waliti ibino pupamo ahiditi ebetamo ba:bo papamila:huya:. ²⁰ Iba:te ebe waliti da:wibuya:, hawihawi kaliko ebena apene pekanamete ebena kalikonomo gala dito kapulimiya:, ba:bene iba:te ebe na:magatuya: keha pihigamo ebe konepihomotema:.

Alaholohopa:te Ya:suku Keha Pihigamo Da:pihomotiya:

Ma:t 27:32-44; Luk 23:26-43; Yon 19:17-27

²¹ Ba:ba tetelo eta dubu Saimonoko ebe ba: Sailiniya habanapila, ebe ba: A:lesandako ba:gala Lupasiko ibino nabiwila, ebete gobogobone ko habamo ba:moe gabodo ba pita, alaholohopa:te ebe duhimiti ba:bo lawiya: Ya:sukunu keha

pihiga kagatamema: ☆ 22 Ba:bene iba:te Ya:suku na:magatuya: Gologota hakamo, ba:be hakoeno mahilo ipuwa ba: ‘Wato Gohala.’ 23 Ba:bolo iba:te helo gao beya ba:gala temeteme uliha: kaka mulamula kapiyuilamete ebetamo dikamiya: Ya:suti kaniya:ha: 24-25 Ba:bene hegelate nanekela:mo da:podolatepuya: 9 koloko tetelo, alaholohopa:te Ya:suku kehamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya:, ba:gala iba:te nakola hegehege iya:hekeholo iya:da:mi komo ba ododi ebena kaliko hiya:hiya: uwatemete ba:bo alabahamiya: ☆

26 Ba:ba tetelo iba:te Ya:sukunu hoe mabu hawakalimima: tabo hunamo ba:ma ka:na miya:tiya:, “Ba:moe dubu ba: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila,” 27 ba:gala iba:te pilo dubu netewa Ya:sukuba: hiya:hiya: kehamo a:kapihomolателиya:, eta tu hapuamo, eta pele hapuamo. 28 Ba:be komote ba: ba:ma ka:na uluhukuya:, Godote ebena Bukamo dopamo da:miya:tiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ebena Bukalo tabote ba:ma ka:na itana, “Iba:te ebe kubapa:go kapiyama: midiya:.”† ☆

29 Ba:bene puya:te ba:be gabodo da:petolamitiya: iba:te Ya:suku iduduputimilo niya:da:titiya:, iyo, iba:te ibino wato wadegelatelelo na:ga:lutiya:, “A:iye! Ama: Godokono Genama anabulimiti, netewa-kapiya hegelalo gala etema: da:goi, ama: ba:be

☆ 15:21: Lom 16:13 ☆ 15:24-25: Ohale 22:18 † 15:28: Mak 15:28 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

☆ 15:28: Ais 53:12

lumagilata! ☆ ³⁰ Wadiyala ama: ha:kiya amia:no ka:ka: mula:te keha pihiga hununi hopamo na:pihitiga!”

³¹ Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te Godokono Tutumu iya:tulamepa:go Ya:suku atumu na:kaiya:da:titiya:, ba:ma ka:na etate etatamo goenakui, etate etatamo goenakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:, “Ya:suti komo tawakalubino olalati komo bemula:lalamanakui, huiyatiya ebe ha:kiya ebeno ka:ka: mula: wadiyaha!” ³² Ebete Godokono Oemedawa ba:gala Isalaela tawakalubino hibi Ko Gawadalagima: deda:na, wadiyala ebete keha pihiga hununi hopamo na:pihitigana, iyo, ale ba:be komo umiti ebe hibima: ba:bo komidima:nema:!”

Ba:ba tetelo eba:go da:pihomolateliya:, ba:bi dubu netewapa:te atumu Ya:suku iduduputimilo kuba tabo bekaga:lutiya:.

Ya:suti Da:hoeniya:

Ma:t 27:45-56; Luk 23:44-49; Yon 19:28-30

³³ Ba:bene hegelate tuli teta:mo dutiya: hopo konomote ba:bo duya:. Ba:ba tetelo du komote hegeloeno alo ba mula:, hegelate a:hiwate nanekela:mo a:nihitigatepaniya:, hegela tuli tetene tupuimiti 3 koloko teta:mo. ³⁴ Ba:bene Ya:suti Yu tawakalubino tabamo ibulunomamo na:goeniya:, “Elai, Elai, lama sabakatani?” ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, “Naeno Godo, naeno Godo, na ama:le badama: ka:miya:pana:wa?” ☆

³⁵ Komo ba:bolo da:pola:nuya: iba:te ebena tabo ulinate na:ga:laniya:, “Numa:la:, ebe Elayako beka:mina!” ³⁶ Ba:bene kapiya dubu nipuliganate, humago kaka gao beyamo nadutinate pudamo negalapata:midanate Ya:sutamo ba nika:mena na:goeniya:, “Hiya:, a kumima:nema:! Elayate ebe pelawete hopamo da:padipotemene!” ☆

³⁷ Ba:ba tetelo Ya:suti ibulunomo goewatanate hoenomo ba:bo hoeniya:.

³⁸ Ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno kaliko ubiliti tulituliya bolagale hununi tupuiminate hopamo ba:bo pihitiganiya:.

³⁹ Ba:gala Ya:sukunu holoholo hapulu da:la:nuya:, ba:be alaholohopino gawadalagiti Ya:suti keba ka:na ka:hoeniya: ba:be komo uminate na:goeniya:, “Hibila, ba:moe dubu ba: Godokono Gudula!”

⁴⁰⁻⁴¹ Ba:ba tetelo komo kamenakamenate Ya:suku umima: muhuluni putitaniya:, ibi ba: puya:te eba:go Yelusalemamo da:pelamiya: ba:bi kamenakamenala, ba:gala ibi ipuwalo Salomiko, ba:gala Magadalanapi Ma:liko, ba:gala eta Ma:li ebena gugudi netewa Yausesiko ba:gala Deha:potodawa Ya:imesiko, ba:moi ba:te pola:nuya:. Ba: hibila, Ya:suti Ga:lili hopolo da:pata:nami ba:moi netewakapiya kamenakamenate ebe hidonomamo owalubinama:. ☆

A:limitiya Habanapi Yausepete Ya:sukunu Ape Nakola Bobo Ipuwamo Dihateniya:

Ma:t 27:57-61; Luk 23:50-56; Yon 19:38-42

42-43 Gapogapo tetelo A:limitiya habanapi Yausepete na:peniya:, ebe Yunapi Ka:nisolo ipuwalo eta tuputupu lumagima: eda:nami, iyo, ebete Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete belatiminami. Ba:bene ebete ba:ma ka:na pemalagidoloniya:, ba:be hegela ba: Yu tawakalubino okoha: hegeloeno ilina hiduilame tetela mabu dumutu ba: talona hegelala, ba:bema: ebete tonate Paeleteko tolehenona:nikiyameniya: Ya:sukunu ape lawenama:.
 44 Paeletete ba:be tabo ulinate koamo la:wa:nate ukuilo na:goeniya:, “Ya:suku ya:lo a:ka:haa:ka?” ba:bema: ebete alaholohopino gawadalagi ebetamo ka:minate Ya:sukunu hibi hoe komoma: ebe ba:bo alateda:niya:.
 45 Ba:bene Paeletete alaholohodawa gawadalagigodone Ya:sukunu hoe tete ulinate Yausepetamo modobo tabo ba:bo goeniya: ebete Ya:sukunu ape lawenama:.
 46 Ba:bene Yausepete hidonomo keyakeya kaliko mana:mo lawenate Ya:sukunu ape hopamo padipotenate, hido kalikamo a:wa:tinate nakola bobo ipuwamo ba:bo nihateniya:, ba:be bobo tawakaluba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligi ya:lo ba:bo ododiya:. Ba:ba tetelo Yausepete ko nakola emokamidanate bobo gigiho ba:bo netakuminiya:,
 47 ba:bene Magadalanapi Ma:lika ba:gala Yausesikono menoko Ma:lika, Yausepete Ya:sukunu ape dihateniya: iba:te ba:be bobo haba uminiya:.

16

*Ya:suti Hoene Gala Da:kamahiguya:
 Ma:t 28:1-8; Luk 24:1-12; Yon 20:1-10*

1 Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegela tete da:wibuya:, Magadalanapi Ma:liko, Ya:imesikono menoko Ma:liko, ba:gala Salomiko, iba:te tolamenate hido nibo ilina mana:mo na:nuwatehoniya: eta hegelalo Ya:sukunu apa:mo kopabutilamelemema:.

2 Ba:bene Sande hegela duiduiyanomolo hegela ba owalohuta, iba:te nakola bobo habamo da:tolamitiya: ³⁻⁴ na:nega:luya:, “Bobo gigiholo ditana ba:be ko nakola tama:mo pote na:ka:nemokamidaa:memene?” Iba:te ba:ma ka:na ga:lutiya: mabu ba:be nakola menemenenomola, huiyatiya iba:te hidamo ba gahilamehole ba:be ko nakola tama:mo ya:lo emokamida ba itana ba:bo umiya:.

5 Ba:bene iba:te nakola bobo ipuwamo nogomote, uli ape dubu ga:ga: keyakeya kaliko puliti tu hapulu da:lutiya: numiti konomamo nehanohanohutiya:.

6 Ebete iba:tamo na:goiya:, “La: aka-hanohanohala! Nasaletenapi Ya:suku tawakaluba:te ebe keha pihigamo da:pihomoti, la:le ebe bohowaditamata. Ebe malo puliyala, ebe a:mahigaka! Iba:te ditidi gapogapolo ebe dihateni ba:be haba la: numa:la:.”

7 Ba:bema: la: tolamete Pitako ba:gala komo ebe ta:matapi na:nikiyalama:la:, ‘Ya:suti Ga:lili hopamo dopamo kotoma:ne. La: tolamete ebe ba:bo konumima:nemata, ebete la: dopamo keba ka:na ka:kiyalamiti ba:ba ka:na.’ ”

✧ 8 Ba:bene iba:te hanohanoholo lililahala:go nakola bobo ipuwane pikuliti ba: dito pipulila:huya:, huiyatiya iba:te eta lumagi

kanikiyamiya:ha: mabu iba:te koamo
toletolehuriya:.

*Ya:suti Magadalanapi Ma:litamo Duluhukuya:**
Ma:t 28:9-10; Yon 20:11-18

⁹ Ba:be Sande hegela duiduiyanomolo Ya:suti hoe ipuwane mahigate Magadalanapi Ma:litamo dopamo nuluhukuya:, ba:be kamenagodone Ya:suti dopamo sa:ba:ni kuba gobogobo boelamiya:. ¹⁰ Ba:bema: Ma:liti tote, puya:te dopamo Ya:sukuba: da:wapata:lamenama: ba:bi tawakaluba:te ba ihimita ibi ba:bo nikiyalamiya:, ¹¹ huiyatiya iba:te Ya:sukunu ka:ka:mo mahiga komo ba:gala Ma:liti ebe dumiya:, iba:te ba:be tabo uliti hibima: kamidiya:ha:.

Ya:suti Netewa Ta:matapa:tamo Duluhukuya:
Luk 24:13-35

¹² Galane Ya:sukunu ta:matapi netewapa:te Yelusalema ko habane ba tuta, Ya:sukunu apete hiya:ma: eda:mete ebete iba:tamo ba:bo nuluhukuya:. ¹³ Ba:bene ibi netewapa:te gala na:katuya: komo ta:matapi konikiyalamema:, huiyatiya iba:te ba:be tabo uliti hibima: kamidiya:ha:.

Ya:suti Ebedo 11 Ta:matapa:tamo Duluhukuya:
Ma:t 28:16-20; Luk 24:36-49; Yon 20:19-23; Oel 1:6-8; 1Kol 15:5

¹⁴ Galane Ya:sukunu 11 ta:matapa:te ahiditi baa: ba nahuta Ya:suti iba:tamo ba:bo nuluhukuya:, ba:bema: ebete ibi

* **16:8:** Mak 16:9-20 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

koamo kiyahalamiya: mabu iba:te ibino tepo ipuwalo kodakodahibima: ba eda:ha hibima: kamidiya:ha:, iyo, komopa:te ebena ka:ka: komo umiti ibi da:pikiyalamiya:, iba:te ibino tabo uliti ebena hoe ipuwane mahiga komo iba:te hibima: kamidiya:ha:. ☆ 15 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: hopo konomamo tolamete Godokono Hido Tabo hiliyonomo hiya:hiya: tawakaluba:tamo na:nolamagiminakuya:la. ☆ 16 Kebe lumagiti hibima: miditi ba:bene beyamo aduti komo da:lawemene, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne, huiyatiya kebe lumagiti hibima: midihino Godote ba:be lumagino komo anagiya:midamete ebetamo kuba huiya hibilo kikamema:ne. ☆ 17 Ba:hibila, Godokono helo hawakalimima: hanohano komate hibima: midipa:godolo kopola:nama:na:. Iyo, iba:te naeno mahilamo tawakaluba:godone kuba gobogobo boelamenakomena: ba:gala iba:te Hunu Haboeno nopopino hiya:hiya: tabamo bolamagiminakomena:. ☆ 18 Ba:bene iba:te kalu kokotamo duwateholenakomena: ba:gala iba:te hoe beya da:nihonakomena:, ba:bi komate ibi a:kakubahilamenakomena:, ba:gala iba:te temetema:gopa:tamo ibino kokoto demowatilamenakomena:, ba:ba tetelo ba:bi temetema:gopa:te ba:hidohidohonakomena:.” ☆

*Godote Ya:suku Hunu Habamo Dadipatiya:
Luk 24:50-53; Oel 1:9-11*

-
- ☆ **16:14:** 1Kol 15:5 ☆ **16:15:** Oel 1:8 ☆ **16:16:** Oel 2:38
 ☆ **16:17:** Oel 2:4; 8:7 ☆ **16:18:** Luk 10:19; Oel 28:3-6

19 Ba:bene Kodawa Ya:suti iba:tamo tabo olamagi da:wibuya:, Godote ebe pelawete Hunu Habamo ba:bo adipatiya:, ba:bolo ebete Godokono tu hapuamo ba: dito nemediya. ☆

20 Ba:bene ta:matapa:te tolamete hiliyonomo hiya:hiya: hopolo Godokono tabo ba nolamagimi, Kodawa Ya:suti iba:go kapimilo Godokono oko na:nowatinami, iyo, ba:ba tetelo ebete Godokono helo hawakalimino hanohano komokomo ipuwado ba:be Hido Tabo na:neheluminami. ☆

GODOKONO HIDO TABO
The New Testament in the Tabo Language, Aramia
Dialect, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Aramia) long
Niugini

Copyright © 2006 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tabo (Aramia) (Tabo)

Dialect: Aramia River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not sell this work for a profit.

 You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3c340006-f955-5c23-b3a5-6598deca5d75